

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 169 (12859)

1985 чылдың июль 23, вторник

1925 чылда үндөзүлгөттүңгөн

Өрттө 3 копейк

ПАРТБӨЛҮКТЕРГЕ ОТЧЁТТАР, СОҢГУЛДАЛАР

СЭКП-ниң ажил-чорудулгазына партия бөлүктөрүнүн уюм-дузазы улуг. Коммунисттерниң идепкейлиги киржилгези-биле олар партияның политиказын болгаш экономика, социал хөгжүлдө талазы-биле салган улуг согулгаларын амыдыралда боттандырып турар. Партия бөлүктери улус массаларының арасында турар, хүн бүрү тууш харылзаалыг, ыңчангаш орта үнелиг эгелээштинерни чогуур үезинде эскерер, ону деткири, мурнакчы дуржулганы негедеринде дузалаар, күш-ажылдың сагылга-чурумун быжылгаар, организастыг чоруту экинжидер, идеополугу, политика-инижирилгелер амылды күштелдирер, чептерстери чаллаар боттук хемчеглерни ап турар.

Партия бөлүктөрүнүн амыдыралында чугула болгаш харысалгалыг үе — отчёт-соңгулдалыг хуралдар удавас эгелээр. Ол болза партияның күжүнүң ажил-ишчи көргүзүү. Олар бедик негелделиг, ажил-ишчи, шүгүмчүлөкчү болгаш ботшүгүмчүлөкчү байдалга эрттеринче, коллективтиң амыдыралының өйү келген айтырылганын шийтирилээринче ону угландырат. Хуралдарга партия бөлүктөрүнүн ажилын бүгү талаалыг ханызы-биле анализтеп көр, чептерстери илередир, оларны чаллаарының оруктарын тодаргай айтыр ужурулуг.

Бистиң республиканың бүдүрүлгө участооттарында, бригадаларында, ээлчеглеринде, мал фермаларында, туугу шөлдеринде дөрт чүс амыг партия бөлүктери бар. СЭКП-ниң XXVII съездинин, партия Төп Комитетинин Пленумарының шийтирилгени, ылаңгыла СЭКП ТН-ның апрель (1985 ч.) Пленумунун айтышкыныларын амыдыралга боттандырат дээш олар ажилдап турарлар. Ыңчангаш чер болганда «СЭКП-ниң ээлчеглиг XXVII съездининге — күш-ажылчы шалыпчы 27 декада» деп кыйгырылгыч социалисттик чарышты дээштик организастаары-биле амылды налбартаан. Партия бөлүктери көл кичээлгеини бүдүрүлгениң аныктыгын бедидеринче, продукцияның шынарын, камналганы экинжидеринче, күш-ажылдың сагылга-чурумун быжылгаарынче угландырып, ажилчы чоннарның политикагын болгаш күш-ажылчы кудурлушунун бедидеринче сагышты салып турар, ооң уламандан оларның дайынчы арга-шынээзи бедизин, коммунисттерниң авангарды ролу өскөн. Бистиң республиканың партия бөлүктөрүнүн хөй нуруузу бодунуң участоотун ажил-чорудулгазын сайыраңгайжыдып, партияның салдарын күштелдирип турар. Кызыл районун «Нөк-Тей» совхозтун сүт-бараан фермазында партия бөлүк (организатору Б. Сат) сөөлгү үеде ажилын экинжиткен. Коллектив эрткен чылын республиканың социалисттик чарыгына бири черин элээзи. Бо чылдың бири чартыгында курунеге 470 тонна сүттү, са-дар тургаш, амык күөстөткен, ооң шынары экинжизин, бот-үнези чингезин. Күш-ажылдың сагылга-чурумун быжылган, ко-рум-чурум үрээр чорутар эвээзээн.

Ылаңгыла болза партия бөлүктери шүптүзү негелдеге че-дир амыдыралын турар. Эрте-техниктиң дөңгөлөгөн дүгедеринче, бүдүрүлгениң амыктыгын, коммунисттерниң авангар-ды ролун бедидеринче, планын оонаалдарын болгаш соци-алисттик хүлээлгелерин күөсөдиринче, күш-ажылдың сагылга-чурумун база организастыг чоруту экинжидеринче, бригада керээзин, бот-орулга-чарылганы, мурнакчы дуржулганы нег-тередиринче, хүлээп алган шийтирилгенин күөсөдиринче, шүгүмчүлөлдү болгаш ботшүгүмчүлөлдү налбартырынче чо-гуур кичээлгеини салбас партия бөлүктери ам-даа бар. Олар-ның ажилын экинжидер дээш партиялар, партия эге органи-зациялары тодаргай амыдыралы чорудар хүлээлгелиг.

Эрткен чылын партбөлүктөрүн болган отчёт-соңгулдалыг хуралдарына коммунисттерниң шүгүмчүлөлдүг саналдарын анализтеп көрө, бүдүрүлгениң кудурлушунун амылгаары-нын, бүдүрүлгө болгаш нийтиле амыдыралына комму-нисттерниң авангарды ролун бедидеринче, малдың баш са-нын өстүреринче, продуктуун бедидеринче, чер ажилы-ның үнүш-дүжүктөрүн экинжидерин, күш-ажылдың сагылга-чурумун быжылгаарының, кадрларын шийлирин, тоарышты тургузарын, кичизидерин үеңиң негелдизинге дүшүрү чо-рударынын, улус ажил-агызының бүгү адыралының, ылаңгыла малчыларның хандырылганын экинжидерин айтырылганы көл черин элээзи турган. Ам отчёт-соңгулдалыг хуралдарга оларның күөсөдирин чугалаары, мөөн сонгаар кылыр амыдыралы тодаргай ужурулуг.

Партия бөлүктөрүн болган отчёт-соңгулдалыг хуралдар ооң ажилына чаа күшү бээр, боттарының коллективти-нин ажил-чорудулгазына салдарын угаттырат. Олар хүн бүрү ажилын оң бири беш чылдың планын оонаалдарын болгаш социалисттик хүлээлгелерин күөсөдиринче угланды-рып хүлээлгелиг. Ылаңгыла участок, ээлчег, бригада, ферма бүрү-зү планын оонаалдарының күөсөдирин, чиг эттиң болгаш электри энергиязының камналганын, чонуну хергелге бараан-нарын бүдүрерин көвүдөдирин кыдыг аргаларын, күчүлөрүн, курлавырларын ажиллап тургаш чедип алыр партбөлүктүн билген турары чугула.

Амгы үеде партия бөлүктөрүнүн кичээлгеи салыр айты-рылганының бирээзи болза СЭКП-ниң ээлчеглиг XXVII съездининге алдар болдурган социалисттик чарышты дээш-тик организастаары болур. Ыңчангаш ооң киржикичлерин күш-ажылдың бүдүрүлгөү бедидер, продукцияның шына-рын экинжидер, бот-үнези чингедир, материалдыг, күш-ажыл-чы, саң-хөв курлавырларын чөп амылгаар болгаш камнаар, күш-ажылдың сагылга-чурумун быжылгаар, бригада керээ-зин, бот-орулга-чарылганы, мурнакчы дуржулганы негтере-дир, аргалаар чорутуа улам демиселди күштелдирер херекке малбаа-биле хаара тууар.

Улус ажил-агызының найы-даа адыралында партия бөлүк-терин дайынчы арга-шынээзиниң бедик болуру, бодунуң мур-нунда салдырган согулгаларын чедишкенин шийтирилээр партбөлүктүн организаторунан улуу-биле хамаарыны. Ону барымдаалааш, парторганизаторларга политикагын, нийти би-лини шыраак, оонашкан ажилына ээ-харысалгалыг, органи-зацияч, ботидеялиги, негелделиг коммунисттерни партия организастаары шийли алыр херек. Партбөлүктүн органи-затору чаасан хей талаалыг ажилды кылыры берге, ыдыг болганда орта коммунисттерни калбаа-биле хаара тууар, оларга партияны даалгаларын бээр, активне, хөй-нимити организа-цияларын даяныр. Партикомнар, партия эге организацияла-ры партбөлүк организаторларынга доктаамал дузалаар, өөре-дир согулгалыг.

БҮГҮ КҮШТҮ—МАЛ ЧЕМИНИҢ БЕЛЕТКЕЛИНЧЕ БАЙ-ТАЛДЫҢ СИГЕНЧИЛЕРИ

Бай-Тайгада «Бай-Тал» совхозтун ажил-ишчилери он бири беш чылдың доозукчу чылында нийтиникти малынга четир санныг шынарыг чептерстери белеткээр дээш бо хүн-нерде шалыпкын ажилдап тур-рар.

Хемчик үнүнүң алаактарында болгаш суур чоогунда си-генчик черлерде Кунгаа Да-жы-Серен биле Олчегмаа Се-везин оларның удуртканы за-воулар ажилдап турар. Оон аңгы он беш хире завоулар малын бригадаларда бол-гаш сикен шөлдеринде ажил-дап кирпекен.

«Бай-Тал» совхоз Улуг-Хемде «Күш-ажылдың хостуу» совхозтун 100 гектар хире шөлүндө сикен кезип алыр дүгүрүшкан. Ыңчангаш медела бургунар Шагаан-Арыг хоо-райдан ырак эвесте улуг алаак-тарын бирээзи бай-талчы-ларын сикенчилери «ээлөп ан-кан».

«Бай-Тал» совхозтун сикенчи бригаданың төвүгө кээрмге, директорун малга чөм белеткээриниң талазы-биле ораалкычы Манзыржык Сү-рунович Оорнак сикенчилерге беседа кылган тур. Дыңдакчы-лары — хөй кезин аныктар.

Дүжүлүгүг пропаганда М. С. Оорнак беседазын түнелде республикада арга-лаашкыга болгаш алкого-лукка удуз күш-ажылчы кол-лективтерде чорудуп турар хемчеглерин дугайында та-ныштырды.

Сикенчилер ажилче үнерин-ге белеткенип турар арасында ында ажилдың чоруп тура-рының дугайында оон со-нуургап айтырдым.

— Бистиң совхоз бо чылын 3130 тонна сикенин белеткээр ужурулуг, ыңчангаш дөрт бри-гадамы тургускан. Оларым бирээзи мында келген бо,

Бо черден 50 тонна сикенин кескеш, ону престээш, совхоз төвүгө чорудар ужурулуг улус бе-деп, ол чугалады.

— Мында бир медела чедип турар болгай селер, ам каш тоннамы кылгаш чорут-кан селер! — Совхоз төвүндө келген баштайгы машиналар биле 6 тоннамы чорудупкан бис. Ол баштайгы рейс орайтал кел-ген ол-дур. Ону дораан эгел-лээр турган. Ам хүнүнүңе 8—10 тонна сикенин чорудары негетинип келген. Чүге дизе, озаңдаар болза амык орай-таар, сикен үрелир болгай—

деп, директорнуң ораалкычы немел чугалады.

Бригада кенжүгүнери чүгле 50 тонна сикен кезери-биле кылгашаарлаттырмаан. Олар ону амыр-даа күөсөдиринге бүтүрелдирер. Чүге дизе ми-да сикениң үнениң эки, ажилчынар бедик тура-сорук-тук. Протокол Баймс, Ман-дай-оол Манге, коммунист Титов Серен-оол болгаш оон-даа эскелер шалыпкын ажил-дап турарлар.

В. КАРА-САЛ.

ЧУРУКТАРДА: беседа үезин-де; мурнакчы сикенчилер М. Манге биле Т. Серен-оол. Авторнуң фотолары.

ХҮННҮҢ ЧУГУЛА АЙТЫРЫ

◆ Мал чөмнериниң белеткелениң допчулалы ◆

Республиканың совхозта-рында белеткелениң мал чөм-нери сөөлгү медал эзу-гаар мындай болуп турар: ол үе дүгүрүндө республикага 200 мың тонна сикен белет-кеткенге турда, 19351 тонна сикен белеткелениң, азы планын чүгле 7 хуузу күө-сеткенге. Эрткен чыл-биле деңгээрге, бо чылын июнь болгаш июль айларда чыс-тыг удаа-дараа чалгандан республиканың совхозтарында чайгаар үнгөн болгаш та-рымал сикен шөлдериниң дү-жүдү элбек болуп турар. Ону эрткен чылдың бо үеде амы-зында барык ийи катал эээш сикен белеткелениң бодыткан турар. Сикен белет-келениң талазы-биле Улуг-Хем, Каа-Хем райондарының ажил-ишчилери планынын түс-тузунда 13—11 хуу чедир күөсөдип, мурнуку одуруга чоруп турарлар. Ажил-агыла-лардан «Күш-ажылдың хосту-ту» совхоз эрткен чылгы темпизин ышкымаан, эң хөй бедик шынарыг сикенин бе-леткээр. Таңды, Чөрн-Хемчик, Кызыл, Тес-Хем райондарының совхозтары түс-тузунда сикен белеткээр планын оонаалдып 6—10 хуу чедир күөсөдип, улуг-хемчилерин соода чо-руп турарлар. Таңды, Каа-Хем, Кызыл райондарының ажил-агылары чыс үргүлчү-лөп турда-даа, чысгыт хүн-нери чөп ажиллап, ыдыг хүн-нерде сенаж, силос, вита-минин сикен далганын кур-лавырларын көвүдөдир, уре-түнчөлдүг ажилдап турарлар. Чижээлээр, Таңды району бо хүн-нерде өскө районнарга бодаарга эң хөй витаминиң сикен далганын белеткеп, планын оонаалдып 34 хуу күөсөткен. Ооң-биле чөргө-лөштүр 1800 тонна сенаж-ты курлавырларын тургус-кан. Каа-Хемчилер витаминин сикен далганы бе-леткээр оонаалдып 19 хуу чедир күөсөдип, 1462 тонна сенажты салып белеткээр.

Нийтизи-биле республиканың ажил-агылары 1697 тонна ви-таминин сикен далганын бе-леткээр. Ол дээрже эрткен чылдың бо үезинде турган-га деңгээрге барык 60 тонна хөй бооп турар.

Мал чөмнери белеткээриниң кампанызы эгелээндө бээр Өвүр, Бай-Тайга, Сүт-Хөл, Барыш-Хемчик райондарының совхозтары угу ажилды оомук темпизин чорудуп келгенер. Ону дараазында санчурагай-лар бодыткан турар. Чижээл-ээр, Өвүр район сикен бе-леткээриниң планын чүгле 2 хуу күөсөткен, Бай-Тайга-1,6, Сүт-Хөл-4, Барыш-Хем-чик-4,5 хуу күөсөткен. Бо байдалды агар-бодуштук таар-ымча чөк байдалы-биле бол-гаш сикениң чөй үнени-биле тайылбырлап болбас. Чүге дээрже ол ра-йоннарда оот-сикениң үн-гени, төл районнарга бодаар-га, багай-даа болза, июль ай-ның эгезинде болган чөс соода сикен аажок үнгөн. Ыңчангаш ам чугула чүгүн-тиңик малына мал чөмнери белеткээр кампаныжа сов-хозтарын, район төптериниң ажил-ишчилерин мобилизастап, чөс-бараңгы хүн-нерге чыл-дак хал олурбай, сенаж, си-лос, витаминин сикен далга-ны дээн ышкыш эске-даа мал чөмнери курлавырларын бе-леткээр көвүдөдир чугула.

Ол ышкыш хөй чылдыг си-генчилерин бири кезилдиз кууд деңгээлде чоруп турар. Бо хүн-нерде нийтизи-биле республикада кезип алыр ужурулуг 2232 гектар хөй чылдыг сикенчилерин чүгле 9066 гектары кестинген бооп турар, ол дээрже чүгле 40 хуузу-дур. Ужугу болза бо үеде хөй чылдыг сикенчилерин бири кезилдиз доозулган турар ужурулуг. Тарымал хөй чылдыг сикен шөлдериниң бири кезилдизин саздалып турарларга Бик-Хем, Бай-Тал, Барыш-Хемчик, Сүт-Хөл райондарының чамдык

совхозтары хамаарып. Олар бо хүн-нерде бири кезишкыч сикенин кезип алыр хөй чылдыг сикен шөлдериниң 10-дан 37 хуу чорутканнар, ол дээрже канчаар-даа аажок ку-дуд деңгээл-дир. Ыңчангаш үс-түнде райондарының совхозта-рының удурткучулары, спе-циалистери болгаш нийтиник мал чөм белеткеленде кир-жил турар ишчилерин хөй чылдыг сикен шөлдериниң бири кезилдизинде база чи-диргич чөк ажаалдазынче мөөнөп, ону эңне кыска хуусада дооскаш, ооң соон-да ийик кезишкенин дүжү-дүн алыр согулга-биле сикени кестинген шөлдериниң сугга-рылганын дөрт организастап чорудары чугула.

Ооң-биле кады эрткен чыл-биле деңгээрге бо чылын мал чөм белеткеленде кир-жил турар кижилер саны эээш. Чижээлээр, эрткен чылдың бо үеде 5458 кижик ажилдап турган болза, бо чылын ында 4469 кижик бар, барык 1000 кижик эээш бооп турар. Ам-даа чамдык сов-хозтарда дыка хөй малчы-нар, устук кластарын, өө-ренчикчилер, район төвүнүң организастаары, пенсионер-лер мал чөм белеткээр кам-паныжа хаара түтүтүманы хандалдап илээрзи. Ыңчан-гаш чер-черде партия, совет, кедр ажил-агы органын бо чугула кампаныжа үс-түнде айтканын чөдөр-чөт-пестерин өөренип көрүп тур-гаш, мал чөмнүн курлавыр-ларын көвүдөдириниң темпизин бедидир — хүнүнү чугу-ла айттыры.

Партияның XXVII съезди-нинг белек кылдыр совхоз бүрүзү эң хөй бедик шына-рыг сикени, сенажты, силос-ту, будук-бурну болгаш ви-таминин сикен далганын бе-леткел алыр дээш, социалист-тик чарышты улам дээштик болдуруп, күш ажилды, бү-дүрүлгүн бедидип тургаш, соруктуг ажилдар хүлээл-гелиг.

ТЕМПИЗИ БЕДИК

Нийтиник малынга четир санныг хоолулуг мал чөмнерин белеткеп алыр дээш Чөрн-Хемчикте «Чыраа-Бажы» совхоз-тун ажил-ишчилери сикен кезилдизинче организастыг кир-геш, бо ажилды шалыпкын темпизин чорудуп турар. Сөөлгү хүн-нерде узулук чөк чыгылаан чөсчү сикенчилерге шап-тыктап-даа турган болза, олар каа, аас хүн-нери чөп ажил-лап тургаш, мал чөмнүн белеткелениң темпизин кудула-лаан. Диртыны Мангевач Ооржактын удурткан бот-ору-га-чарылгалыг зөөнулүг сикенчилери Чыраа-Бажының Көк-Талда 210 гектар шөлде тараан медеин кестирип, шалыпкын ажилдап турар.

Зөөнулүг ажил-ишчилери медеиниң чайгы суггарылганын чогуур үезинде чорутканын ооң үнени чагай. Олар бо шөлден 430 тонна сикенин престээш, кургага дужаар со-рулганы боттарының мурнунда салган. Сикенчилерин ажил-лын шын организастап, социалисттик чарышты дээштик орга-низастап турарының түнелинде бо хүн-нерде 86 тонна си-генин бөлүп, 7 сарвааты тургузуп алган. 210 тонна ногаан массаны витаминин сикен далганы белеткээр зөөну-га хүлээдип берген.

Зөөнулүгү чүдүзү Д. Ооржактын удуртканы улусчу контроллар бөлүгү сикени кестинген черин, кестинген си-генин шынарын доктаамал хынап турар.

«Сибирск» комбайн-биле сикен кестирип турар Кыдат-оол Ооржак, трактор-биле сикен кестирип турар Хеймер-оол Монгуш, сарват салкычылары Виктор Ооржак, Оолчукай Куулар, Ойнаар-оол Донгак, Дываа Куулар болгаш эске-лер-даа хун нормаларын доктаамал амыр күөсөдип, мурнак-чыларын одурунда чоруп турар.

Сикени кестинген шөлдүн суггарылганын суггатыч Намзын Донгак эки шынарыг чорудуп турар. Ол ам безин 25 гектар черин суггарып алган. Моон үнгөн медеиниң ийи дугаар кезилдизинде августтун бири чартында кирер деп зөөнулүг сикенчилери белеткенип турар.

Четир санныг мал чөмнерин чогуур үезинде курал, ни-тиник малын кыштан хур-монди амыр дээш ажил-иш Чы-раа-Бажының сикен шөлдеринде калбарган.

О. НАМАСАЙ.

ЧҮГЛЕ 8,2 ХУУ

Он бири беш чылдың сөөлгү чылдында нийтиник малынга четир санныг мал чөмнерин белеткеп алыр дээш Тес-Хем районун ажил-ишчилери бо хүн-нерде ажилдап турар. Сов-хозтарда механизастыгын 13 зөөнуу тургускан. Нийтизи-биле бо ажилда 434 кижик хаара түтүтүг. Амгы үеде ра-йонда 1390 тонна сикен белеткелениң, ол болза планын оонаалдып 8,2 хуузу болуп, ол эрткен чылдың бо үезинде чүгле дээр. «Чодураа», «Кызыгара» совхозтар ажилды ба-гай зөөс организастаанындан бердинген оонаалды 10 хуу чедир күөсөдип берген.

Мал чөмнери белеткээриниң шалыпкын айын июль 10-дан август 10-га чедир чарлаан. Ындыг-даа болза ажилдың тем-пизин куду. «О. Шынаа» совхозтун удурткучулары мал чөм-нери белеткээр ажилды четес организастаанында планын чүгле 4,4 хуу күөсөткен четес. Районун ажил-агыларын шалыпкын айда мал чөмнериниң 60 хуузу белеткеп алыр со-рулгалыг.

Д. ХЕРТЕК.

СИГЕНЧИ ЗВЕНОЛАР

«Күш-ажылдың хостуу» совхозтун сикен шөлдеринде мал чөмнүн белеткелди түтүткөн. Лаазын Көң-оолга удурткан 50 кижик составтыг бригаданың 4 аягы звеноларга үстүп алган ажилдап турар. Олар нийтизи-биле 300 тонна амык сикени кезип белеткээр, сарвааттаан.

Сикени звенолар арасында социалисттик чарышты түн-кел 7 конулап үндүрүп, мурнакчыларын шынап, мактап турар. Эрткен меделегериниң түнелдеринде Кызыл-оол Су-вечкин база аныктыгын болгаш студенттериниң XII Бүгү-дөлегей фестивалында делегат Василий Шингиче удурткан звенолар мурнуку одуруга чоруп турар. БИСТИҢ КОРР.

ДОНДА-РОСТОВ. «Дон» дээр хөвириниң комбайнчы-лары Ростов областың шөлде-ринде ажаал алышкыныг бөштөйгү хүн-неринде эгел-лээр. Эң бидүрүкчүлүг ажилдап турар. Ол азын-наларны мөөн-мөөнүк биле кылып үндүрүп эгелээриниң мурнунда сөөлгү шөлдериниң эрттирип турары ол-дур. Чижээ, Зерноград районунуң Ленин атыг кол-хозунда ол машиналарын- бир зөөнулүг комбайнче-лери оларны биле ам бе-зин чөк дүжүткүч 16 муң хире центнер таразын ажаал ап четтигилерин. Ол түнел «Нива» болгаш «Колос» дээр комбайнчы-ның көргүзүлгөдөрүн дө-кө амыг-дыр.

ОРЕХОВО-ЗУЕВО. [Мо-сква област]. Минералдыг чедишкелдериниң чаш-каннаар «РУМ-3» дээр ке-др ажил-агының чаа ма-шиналарын Москва обла-сты Давыдовскун кедр ажил-агы машиналары-ның заводу кылып үндү-рүп эгелээр. Чаа техни-каның бедик шынары бол-гаш идегелди, ооң эки бу-дүрүкчүлүг, амылганын ээ-тин бедик-биле үнелдип турар. Хөй санныг «РУМ»-нарын чуртун кара эвес хөвириниң деңгээлдерин-че чүдүрүп чоруткан.

БРЕЖНЕВ. [Татар АССР]. КамАЗ-тын рама бүдүрүп, престээр заводунда робот техниказының комплекзи хөй күш үнер ажилдарын кылып эгелээр. Чаа техника машиналарын кезектерин элтирер шалкычтан, белеткээр кезектериниң шы-нарын экинжикте, демир каннакчыларын бөдүн бригаданын хостаар органы берген. Каттыжышкыныг чектеринде бир муң амыг автоматтыг шүгүмнар бол-гаш манипуляторлар ажил-дап турар.

КЕМЕРОВО. Кузбасста чаа байлак — торфту «Об-щекмерово-уголь» катты-жышкыны кызып эгелээр. Торфту черлерде демир-хөвирелдерин элтип тур-гускан болгаш дагылар ону кызып үндүрүп, болба-зырадып эгелээр. Оон чылдыңна бир чүс муң тонна хире торфту кызып, тыяар болгаш областың колхозтарына болгаш сов-хозтарына шөлдерин че-мишчилеринге ажиллаар.

КАЛИНИН. Кедрэ тууду-ларга ажиллап чик. Бол-гаш камналгалыг тууду кезектерин кылып үндүрерин Калинин эң кыска хуу-саада организастаан. Шы-йишкынынын кылырдында эгелээр, баштайгы продук-цияны кылып үндүреринге чедир. Бүгү ажилдарын тускай чогадының бригада кылып чоруткан. Ону ту-дугуңу деңгээлде амы-биле эргелели тургускан болгаш үре-түнчөлдүг амыл-да-рынга эргөжөк чугула бооп турар. Ол коллектив ту-аждан бичик-ле амыг үнүк кыштында амыг үеде амы-лап турар тууду кезекте-риндең бүгү талазы-биле артык пачелдерин болгаш блоктарын кылып тургус-кан.

ОРЕЛ. Ол областың Бол-хово районунуң Максим Горький атыг колхозунуң мал чөмнери белеткээр тус-кай звенолары мал чөм-нериниң дугайында тара-ышкыш, мичаар сагыш те-пип, чугулаап көрүп ту-рар. Механизаторлар агар-бодуштук тараыма чөк, чыс-ташкыныг хүн-неринге удуз сагылга-чурумун бол-гаш организастыг чоруту күштелдирип тургаш, си-гени шууштургаа аргызы-биле кезип, белеткеп ту-рарлар. Ыңчаар ажиллаар-га, түнел экинжизин, Ферма чамында кышкы шыгжамыр-да ийи муң хире тонна тергини эки шынарыг мал чөмнүн мөөнөткөн. Ол дээр-ге, планда оонаалды 600 тонна хөй дур.

[СЭТА].

НЕГЕЛДЕНИ БЕДИТКЕН

Партиянын XXVI съездинин, СЭКП ТК-ның Пленумунун шийириниң болгаш партия Тыва обкомунун VI пленумунун доктаалына дууштур кадрларны шийириниң таарыштыр тургузарын база кижизидерин сайыраңгайжылар талазы-биле чамдык ажылдарны тыва даг-дугу тудуг эргелинде партом чорудуп турар. Партия, совет, профсоюз, комсомол болгаш ажил-агый органдарында кадрларны шийириниң составын экижилээр, онда хай нуруунда политика талазы-биле билиш чон билгилит, бодунуң ажил-херээн билер, идепкейлиг кижилер ажилдап турар. Партомунуң номесклатуразын, да кирил турар хоорайның, бүдүрүлгелеринин, организацияларынның удурткучуларының 60 хуу кирээ дээди болгаш дооспаан дээди эртемниң, 61 хуузу коммунист болгаш СЭКП кижигунуң кандидат, 27 хуузу херээнкер, 45,5 хуузу 40 хардан куду назылгы ажил кижилер. Удурткуч кадрларнын аразында хоорай-да курттап турар бүгү националдарның болгаш улустарның төлээлекчилери бар.

Партия комитетинин чутула сорулгазы болза партия кадрларнын составын быжылгаары болуп, Амгы үед партия эге организацияларынның секретарьларынның 42,8 хуузу дээди, 57,2 хуузу ортумак болгаш тусхай ортумак эртемниң, партбөлүк организацияларынның 91 хуузу дээди болгаш ортумак эртемниң, оларның 64,7 хуузу ажилчылар. Профсоюз, комсомол ор-

ганизацияларынның улусчу контрол органиарының удурткуч кадрларынның шынар составын экижилээр, оларның 51 хуузу СЭКП кижигунуң болгаш партия кижигунуң кандидаттар, 32 хуузу дээди болгаш дооспаан дээди эртемниң болуп турар.

Хоорайның улутпур бүдүрүлгелерин болгаш организацияларын политика талазы-биле быжылга билгилит, бодунуң оонашкан ажил-херээн эки билер, белеткедил кадрлар-биле быжылгаары чоруткан. Сөөлү чылдарда курлавырдан элээн хай кадрларны удурткуч ажилдарга депшиктен. «Тыва даг-дугу» комбинаттың кол инженеринге Н. М. Толмачев, кол энергетикке В. А. Мило-серов, автотранспорт бүдүрүлгезинин начальниги И. Ю. Грейсеров, кол инженеринге С. В. Колосову болгаш ескелери-даа депшиктен.

Кадрлар-биле ажилды сайыраңгайжыла база ажилчы чоннарнын шалымын куш-ажылды он бирги беш чылдың планның оонадаларын чедикшигиниң күсөдериңде дудуп турар. Хоорайның улутпур бүдүрүлгелери он бирги беш чылдың эртен дөрт чылдында, бо чылдың бирги чартында багай эвес көргүзүлгелерин чедип алган. 1984 чылда Ак-Довураңгы ажилчы чоннары Бүгү-россияның социалист чарыкчыны тиклек билеп үнгөш, РСФСР-ниң Министрлер Чогулуниң болгаш ВЦСПС-тиң шийирини Кызыл тугу-биле шаңнаткан. Партиянын XXVI съездинин,

СЭКП ТК-ның апрель (1985 ч.) Пленумунун шийириниң амыдыралга боттандырар херекке улус ажил-агыйның бүгү адырларынның кадрлары улут ролю ойнар. Онү бөрмидеалаш, өлөрдан негелден амгы үед партияны салып турар сорулга-ларынга дүүштур чорудар хемчеглерин партом, партия эге организациялар чорудуп турар. Ынчангаш куш-ажылчы коллективтериниң ишчилери СЭКП-ниң элчегиле ХХVII съездинин төлөпиги уткууру-биле «СЭКП-ниң ХХVII съездине — куш-ажылчы шалычы 27 декада» деп кийгырылыг чарышта идепкейлиг кириш турарлар. Партия организациалары куш-ажылчы маргылдавы дээдиштиг организациаларын хемчеглерин апарган. Ооң түнелинде В. И. Леонидов, районнуң чонуну амыдырал экижилгиле бүдүрүлгези база №3 орут-дугу эргелдеринин, орут-дугу сөлөтөгү чарыкчы болгаш ескелер-даа бо чылдың бирги чартынын планнын оонадаларын чедикшигиниң күсөткөн.

Кадрларны шийириниң ажилга таарыштыр тургузар болгаш кижизидер талазы-биле партомунуң ажилында чамдык чептериниң уржундан оонашкан ажил-херээнге ээ-хараысалга чок, негелдези кошкык, чептериниң чылдары, планнын оонадалары күсөдир дээди дээдиш хемчеглер апарган, хай-инитиниң куш-ажылдың сөгылга-чуруму үрээр, арага-дарыкка хандыкшыр ий-чөгүш удурткучу-

лар болгаш кадрлар ам-дөө бар. «Тыва даг-дугу тудуг» эргелели (начальниги В. И. Музыченко) тудуг-монтаж ажилдарынның планнын оонадаларын күсөтпейн келген. Бо чылдың бирги кварталында ажилгала кирер уруглар сандыгы, кургадылга корузу, №7 котёл чогуур үезинде дужааттырмаан. Тудуг эргелелиниң удурткучулары, партбюро тудуг бригадала керээзин, бот-оругла-чарылганы негелдиреринче, объектилерин тудуг материалдары-биле үзүктөл чок хандыраарынче, куш-ажылдың сөгылга-чуруму быжылгаарынче, организациалары куш-ажылчы хемчеглериниң кижизидеринче кошкык кижизидериниң салып турар.

Автотранспорт бүдүрүлгезинде (начальниги И. Ю. Грейсеров) чептер уламчыла-ышкан. Автотранспорт ажил-агыйның коэффициентизм ку-дуг, чүк чок маңнашкынар, турушкуннар хай. Даг-дугунуң сөөртүлгези хоужал турар. Пассажир транспорту ажил-агый хамнашкынар хоужалдар ам-дөө ээзеш эвес.

Ажилчы хандыраак килдиктин, почта чедикшигиниң, телефон харылазынын, чонуну амыдырал хандыраак килдиктин ажилында чептер ам-дөө бар, ону чылдары-ның хемчеглерин партом, партия эге организациялар апарган.

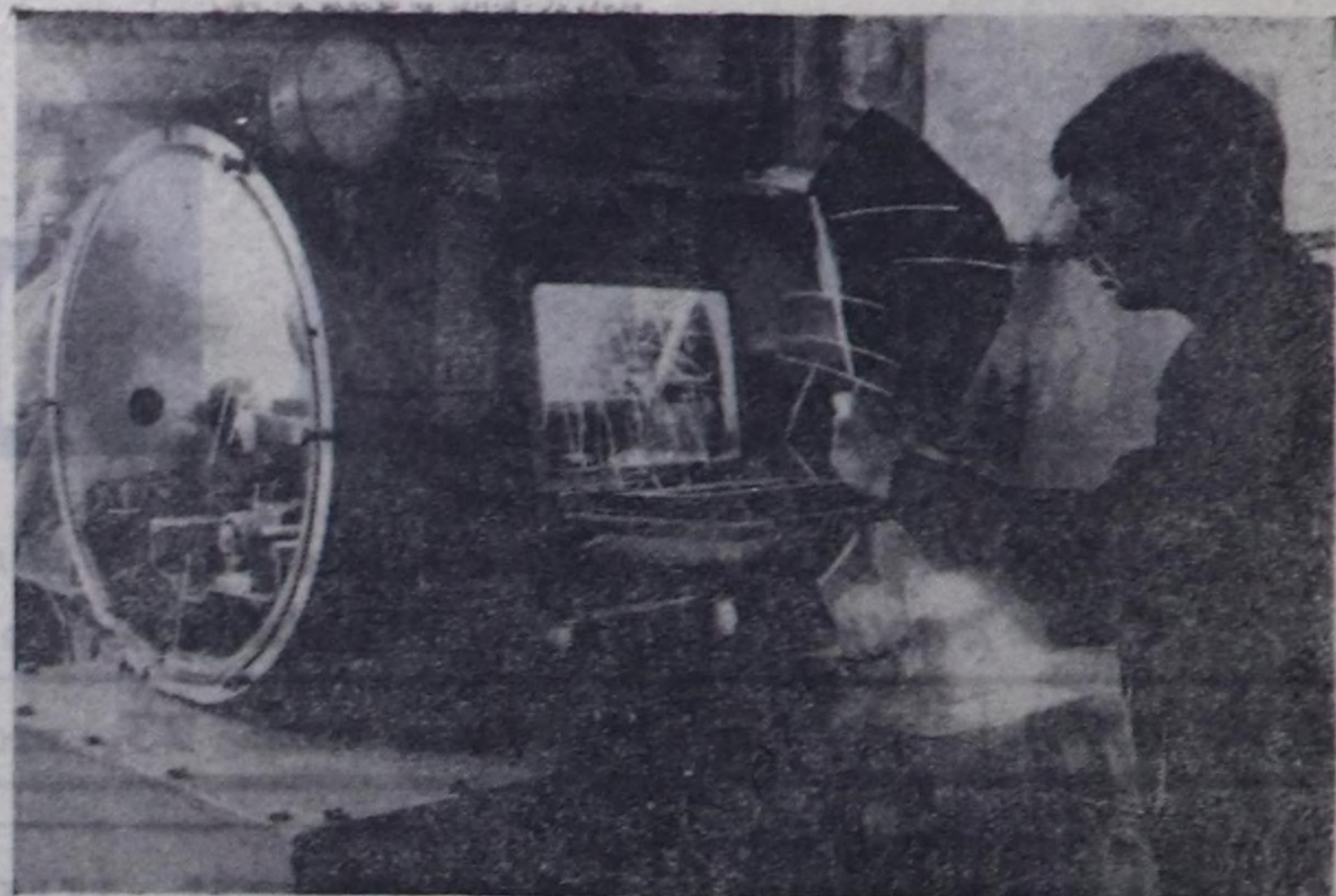
Ажилчыне бээлүп ханылап кирбес, кижилер-биле ажилдап билбес удурткучу элбес заводунуң директору В. А. Тан кирер. Ооң удурткан коллек-

тив планнын оонадаларын күсөтпейн келген, бүдүрүлгезиниң шынары ку-дуг.

Оонашкан ажилыга хараысалгазын кудулткан, ал-бан-хүлээлгезин багай күсөдир турар удурткучуларга партия талазы-биле хемчеглерин партом, партия эге организациялар оонап турар. Арагалар чоруктары дээш он ажыг удурткучу ажилында хостаан, партия талазы-биле хемчег көргүскөн. Оларның иштинде арылгал фабриказынын партбюро секретары турган Х. Л. Ону-оол, комбинаттың директору оу, ораакчызы турган Е. Л. Леонидов, хоорайның иштинде эртерек килдиктин начальниги турган А. П. Шуманович болгаш аске-дөө эштер бар.

Амгы үед партом, партия эге организациялар кадрларны шийириниң таарыштыр тургузар болгаш кижизидер талазы-биле ажилды СЭКП ТК-ның негелдеринде дүүштур тургузар дээди тодаргай хемчеглерин апарган, хоорайның коммунисттериниң, бүгү ажилчы чоннарнын кузенишкени СЭКП-ниң ХХVII съездинин төлөпиги уткуурунче уламчылап, чарышты дээдиштиг организациаларын хемчеглерин апарган.

С. КУЖУГЕТ, «Тыва даг-дугу тудуг» эргелелинде партом секретары.

КИЕВ. ССР-ниң ЭА-зының электрлиг канваанынның Е. О. Патон аттыг институту канваалга материалдарын болгаш канваалганын технологиязын талазы-биле килдизи кедээ ажил-агый машиналарын кезектеринге, а ол ажил металлургияны, энергетиканы, даг-дуганы, нефть болгаш геология дерт-херекселдеринге канваанынның чарыштыр болгаш технологиялар ажилдап кил-гир болгаш бүдүрүлгези шийириниң талазы-биле канваалганын эртем-шияк ажилдарын килгиле турар. Килдикти ажилдакчылары канваанын материалдарын болгаш дерт-херекселде-

рин килгиле үндүрүп турар заводдары тударын азы септээриниң уелеринде техниктиг удурткучулар килгиле, практиктиг дудалачыны көргүзүп турарлар. Ол килдикти ажилынын экономиктиг ажилы чылдың үш миллион рубль бооп турар.

ЧУРУКТА: инженер С. Ю. Кривчиков машинаны бир кезээге ооң элп, үрелбес чорун болдурбазы-биле дуржулга канваанын килгиле турар.

Ю. МОСЕННИК-биле А. ПОДУБНЫЙ. Ның фотоу. СЭТА-ның фотохронказы.

Улут-Хемде «Ан-Туру» совхозун Кызыл-Даг салбырында хай кыргылдым доосуп турар. Бо салбырын пунтунда 62 кыргылчы бар. Оларның 40-и электрлиг хачы-биле хойну кыргып турар.

Малчынар Сергей Лопсан, Александр Арпатк, Балым-оол Тулш, Бүрүлба Сүүр-оол болгаш ескелер-даа хоюн кыргылдып алгаш, сөрник чайладаларже көрүп үнгөш.

Кыргылчылар аразында социалист чарыштын түнелин беш хонгаш үндүрүп, тиклекчилерин шаңгал, мактап турар. Бе-

дик мергежилди кыргылчы Дадар Серээ хунда 40—50 хойну кыргыл, куш-ажыл маргылдавын баштап турар. Хоюн кыргылчы Хураган Халымн тиклекчин дудак чок ажилдап турар. Кыргылдап пунтунуң коллектив «СЭКП-ниң ХХVII съездинге—куш-ажылчы идепкейлиг киришканын ажилдап, ажилдап темпизин шалыкчыткан. «Ан-Туру» совхоз бо чылдың кургунге 49 тонна дүктү дужаар хүлээлгиле.

Ч. ОНДАР, ЧУРУКТА: кыргылчы С. Ширин-оол. М. ТУЛУШТУН фотоу.

Ол үениң иштинде, 400 километр ажыг тайга-сын орун-ге эрге-дуржулга, тура-сорукут кижилер малды чидир-деп чокка, ээзеш эвес немелде деңизин апар, хайгаран чорудуп. Ындыг кижилериниң бирээзи совхозтук ажилчыны Сербин Ламевиң Даво, ооң аны Андрей Манзытович Ак-нэ С. Л. Даво Кызыл биле «Тере-Хөл» совхозтук аразында мал сүрүткенин дуржулгап.

Бо талазы-биле ооң стажы 30 чыл чедип турар. Он чылдар дургузда хоюн сүрүткүчү ооңунга берге, солун кандыг ужураалдар болбаан дээр. Че-

хондулар чакгыс совхозка, харын-да, чакгыс бригадала чеме-дөө калды турар болза, оларның чакгыс мерге чылгыры ховар. Ынчангаш кыргылды пунтунга өөрүңү көстүп келгенге, оларның чутува-содуна болгаш оюн-баш-таанга Ойду-оол өөрүп турган. Чамдыктары чанынга шак салып алгаш, хай кыргылчы талазы-биле маргыжыл-даа турганар.

— Турарга үзүн, тударга дык-зыт болгаш, Кур-оол черле алдырбас кижир хире-дир. — Чок-чок! Ойду-оолду көрүңдерен, ол-ла доран доо-зутукан.

Бешак сестер кыргылчылар-ны улам хай-ыт кирип, баш-кы ажилды шуудайып турган. А хай кыргылчыга чарыш турган Кур-оол биле Ойду-оол оларның алдыры кожа, а боттары аразында социалист чарышты, шагдан бээр бир чылдын бирээзи, еске чылдын ескейи тиклек биле, мөгелер чутувазы-биле алдыр-га, ачыр-даныр тутуп келген улус. Кайызы-даа — «О. Шы-на» совхозтук мурунчы хой-жур: Чооду Кур-оол—Тыва АССР-ниң алдырлыг малчыны хундулуп аттын, а Седен Ойду-оол — Куш-ажылчы Алдар ордениниң үшкү мергезиниң эдилекчизи.

Мурунчы малчынар үргүч кожа куртап келгенер. Кур-оолдун кыштанга — Кудук-Аксы, Ойду-оолду — Кудук-Шалы. Аразы ийрүүн чок, Айт өртөм чер, уруг-дир безин чадар аргыжып турар.

ЧУРТТУН ШЫНАЛАРЫНДА

© ВОЛГОГРАД. Волгоград-тын шөлдеринде кезип эгээлшюриниң ийги дүжү-дү баштайгызында байлак бооп турар. Ынчангаш мал чемчери белетээр тусхай от-радар ол үнелиг ситенерин дөртөн ээзеш эвес удаа кезер дээш, шалыкын бээ-биле ажилдап турарлар. Онү кезип белетээр ажилдарын чер-ле болганында депшиктелгиле технология бээлүр кылгаш турар. Мал чемчерины тарылга ээл-

чештирлелгезинде бир-ле дуга-рында бо чылдын дээдиш чамдык чемчигилерин, башка культу-раларын хай шөлдерде олурт-кан, үрзүн тарвазын алыр кукурузанын шөлдерин кал-барткан.

© ТАМБОВ. Ол областың маханазторлары хай чылда үнер ситен шөлдеринде кийи кезишкенин кылгаш турар. На-рад чок ажилдаар зоонолар людериниң, костернуң шөл-деринде бедик шынарлыг

(СЭТА).

МАЛ СҮРҮКЧҮЛЕРИ

«Тере-Хөл» совхоз респу-блика тевенден ыракта туруп турар, мал ажил-агыйлыг совхозтарын бирээзи. Эстүрген малын кургунге дужаарда, Кунгуртунда сүргеш Кызыл-даг эт комбинатында, «Сук-лак» совхозка дужаалат. Май ажилы дужаалат Кун-гуртунда сүргеш, коорту ка-дарып, семитил чораш, 2,5—3 ай болгаш, дужаар черле-ринге чедирер.

Ол үениң иштинде, 400 километр ажыг тайга-сын орун-ге эрге-дуржулга, тура-сорукут кижилер малды чидир-деп чокка, ээзеш эвес немелде деңизин апар, хайгаран чорудуп. Ындыг кижилериниң бирээзи совхозтук ажилчыны Сербин Ламевиң Даво, ооң аны Андрей Манзытович Ак-нэ С. Л. Даво Кызыл биле «Тере-Хөл» совхозтук аразында мал сүрүткенин дуржулгап.

Бо талазы-биле ооң стажы 30 чыл чедип турар. Он чылдар дургузда хоюн сүрүткүчү ооңунга берге, солун кандыг ужураалдар болбаан дээр. Че-

же тонна немелде деңзини, орунгалы кирбээш дээр. — Орук кижизи шүшпөң, чалгаш, үйгүжү болза, ол шы-даа. Малды серин үед олардадыр, сүрер. Хун ийил орда дичандырып алыр чү-гула—деп, бодунуң эрге-дур-жузун еске мал сүрүткү-чөргө чегип турар.

Ол эртен чылдын совхозтук 170 инек, молдургалары 80 хонук иштинде олардадып сүрген. 16000 килограмм немелде деңзини алган. Бир баштан хонукта ортумак-биле 1 кг 150 грамм немелде дең-зич киргенин ол. Ол дээрже эки көргүзүлгү.

Бо чылдын дуржулгагы сү-рүкчү С. Л. Даво эштери А. М. Аңкы, Т. Чадамба олар-биле 162 баш инек, молдурга-ны хүлээп алгаш, «Суклак» совхозка семитир-биле хүлээ-дир, оон соонда кургунге дужаар килдир айттынар.

Оларның сорулгазы — бир баштан 1000 граммдан ээзеш эвес немелде деңзини хонук-та чедип алыр, чакгыс-даа

башты орукка чидирбес. Ол бөлүктүн мооң мурунда сүр-ген малын колдуу тергини сем-мизе ортумакка хүлээп ап турган.

Иван Даживич Сүлдүм ба-за дуржулгагы сүрүкчүлериниң бирээзи. Ооң стажы 10 чыл ажил чорур. Ол бо чыл-дын өөрү-биле 1000 ажыг хой-ну семитирп, сүрүк чорукан.

А. Доржуңуң зенозу 200 сарылыгы, Семён Бадирның зенозу 1000 хойну база-ла Кызылдың эт комбинатында дужаар-биле хүлээп алган.

Совхозтук дирекциязы мал сүрүкчүлерин ачык чыл, айт-теп, майгын-биле багай эвес хандырган.

Ынчангаш сүрүкчүлериниң ажилында совхозтук курне-ге айт дужаар планнын күсө-сөдөзүн көчүрүп хамнашкы-ды дээр биңдиктер. Малды чи-диргет чокка ажал-хайгаравар, эки шынарлыг айтты дужаары дээш тере-хөлчүлүр кызымак ажилдап турар.

М. АРАПАН.

ХООРАЙ, СУУРЛАРЫБЫС АЯН-ШИЧИЗИ ТУДАР ЧУРУМУНУ САГАНЫ

Бо чылдың апрель 30-де үн-ген «Шинде» «Чурумуну» кандагылы деп эге-биле пар-латтыг чарга бар. Чөөн-Хемчик районда Чыра-Баны суурда иттер көзүдүн, оларны шын эвес тудуп тура-ры ооң автору бижиз.

Ынаар төрөлдө чораш, шы-нла көргөн мен. Бит туду-рын дугайында нити курм бар болгаш, ону кая-дөө са-гыр болза эки.

Эрзин районнуң төвү Эрзин суурда столова чанында ыт-тарын база көрүп болур. Өөр-өөр черлик ыттар мал-маганы халдап турган тава-рылгалар безин бар болгаш. Бистик Бай-Даг суурун ку-дунчуларанда база сула са-лыккан ыттар бар. Ыттары дүне-дөө, хүндүс-дөө баглас өрөгелер хай. Кедээ Советтик куусомунуң талазында ону кижизигейге алыр кузениң.

К. КУУЛАР.

Тус чериниң ол талазы-биле харылап турар удурткучу-лары кижизигейлиг болуп, эске-ричел турган чүве болза, сол-ун черинче-дөө биживейн-дөө, ол-ла черлеринге ший-тирлеп ап болур чүве-дир ийин. Чамдыкта байдал ону бижирик уругга таарыштыр бээр-дир.

Нарында ыт көзүдүнүн ма-наа келген кижилер туржук, ооң чону бистер боттарыны эдилексини көрүп турар бис. Ыттыг болурунда багай чүү боор, ылаңгыя малчын ко-даннарга херек болуру чуту-жок. Бар боорда, чакгыс эвес, кийден өрү болуру чүве бол-гаш. Эзелери оларын чакчы, ко-данчы чүвөлөр ийин дээр. Шынында ындыг эвес болу-

лаар. Суурун Комсомолчулар аттыг кудумчузун куду бада-лыңар. Ат болуп сен. Арга кылдып деп кудуну бар, олар килешеп көрүңдер даң. Чүү болуп эвес. Болган таарылга-лар аңаа херич болур. Арга кылдып деп алап турарыны кудумчуда бир чурткыныкы иди өөреникчи ызырма та-варып бар. Ооң уламкин-дан үк өөреникчи хай күзүл шөгү үзөр уругга таарыш-кан.

«Аңчы» деп үнелел алган ыттар база бар. Бит аңчы буру өөрүлгөн тарвакчызы бо-луп болур болгаш. Ынчангаш ытты багга тудуры чутула. Ытты багларын суурун чуту-ткыч чону шолу-ла куураас. Ону мен уумда чүлдүткүн-мөст-ир мен. Даргаларыс аңаа хамнаштыр хемчег алыр ирги бе дээрже. мерле чок боор чүве-дир. Бок төгөр чер, шоока, энигеле, уругтар элп-сөдкүнчү деңизээринче кири дүжүп чорда, уоошчу-лар оонадып-ла. Нарын суурга чамдыкта дыштыг удууру бергедей бээр, ыт-тарын ээрери уйгуну үзе кирип калтар, одунгаш, ка-тап удул шыдаас-даа кижир-лер туруп болгаш.

Ыт—кижиңиң өңнүү дижи-болбай бис. Ол—ээзиге эр-гим, ынак. Ындыг болганда, ону тударын хорувайн турар, өйтүрп мында ытты шын ту-дуп билгириниң дугайында чо-руп турар. Ынчангаш ону ки-чээттейге алыр чутула. Ыт-тарын ажаларын чуртунуң, ону эдилээрин болгаш ээ болурунун мурунгарын сагы-ры негеттинип турар.

Д. ЧЫРАЛ-ООЛ.

МЕРГЕЖИЛ КОНКУРУЗУ

Тываның электр четкилерини коллективтерде мергежил аайы-биле конкурстар донга-вал эртин турар. Чамдыкта конкурстар аразында конкурстар база чокта чан аңаа эртен. Ооң программасында орукка шийириниң дуржунерин билгир, автомобилдин

башкарык кирген. Ол конкурса М. Корго-лов, В. Сымаев, А. Ходенов оор идепкейлиг киришкеш, өртөпиги белетер-биле ша-ңаттынар.

Тиклекчилер Крисловлар хоорайга болур маргылдага күтүн киржир. Е. ШИШОВ.

ТУДУГЖЕ САГЫШ САЛГАШ...

«Тере-Хөл» совхозтук баш-таар чери сөөлү үед тудуг ажилына кол кижизигей салып, бо талазы-биле элээн хемчеглериниң боттанышкыны чедип алган. Совхозтук тудугчуларын куу-биле эртен чылдың төнүзүндө 25 орунунг чам эмелген ажил-галга кирген. Эмчилерин ажилдарына таарышкылыг бейделдар тургустунган бол-гаш С. Самбылга удурткан уначост эмелгезиниң коллек-тив ак сеткилдиг ажилдап, чонунуң хундүткелин чаалап алган.

Кунгуртун суурун куу кудумчуларанда чадап улус кы-таштар манза шыгылыг орутарын кылган. Чамдык башкыларын дээдиштерин, керинерин септэн. Суурун тарж чогунаа кудумчунада бир, ийи ала ишт куртаар башкылар чараш, көрүштү-биле оонашкан, немелки кел-илер. Бо чылдын суурга бир зал куртаар үш башкыны ту-зар тургаш, оларның ийизин шыгала кижирген, а ийи ала куртаар ийи башкыларын ирээзин туткып, ескезш уда-а ажилгала кирген. Ол шы-даа бо чылдын тудугчулар чалчынарга 350 хой кирер ийи хай кавказын тудар ту-роолгиле. Оларның бирээзи үрүмү-биле тудуп дооскан,

өскөзүн орту кири туде бер-ген. Тудугчуларын аразында кылбас-тупас чүвези чок шө-вер чазанынның Егор Куназ, мыш дилдикчиле Алексей Чадамба, тудугчулар Марк Шадир, Серен Шырап оларга эш-өөр чоргаларла-ныр. Устүнде адааныс шө-вер тудугчулар, совхозтук мурунчы ажилчылар, ма-тал-шыналга чакгыс эвес удаа төлөпиг болуп келгенер.

Кажа-дөө тудуг ажилдарын чорударда шийирлээр урул-луг бир кол айттыр — тудуг материалдары-биле ханды-рылга болгаш. Совхоз баштаар чери тус чериниң дугай мате-риалдары болгаш тудуг-биле хандыртканын чамдык хемчеглерин апарган. Сов-хоз төвүндө мыш дилдирер чер бар, электр энергиязы бар болза, чүгүл ичкен ол ажилдап турар. «Тере-Хөл» совхоз колхоз турар шагдан-а ажилдап турган улут эвес мыш дилдирер кирээни катал сеп-теп алган болгаш ону өккөр-мөш дилдирер чери болбаан. Каргы, Балыктың дөң ашкыш, машина чептер черлерге бе-зин айткы чүдүрүп дөң бер-геш, ышты дилдирер ол бо-лур-биле ол элтиг. Манза чөргөп дилгил материалдары-биле совхоз бодун четир

хандырып турар. Тууубу Кызылдан сөөртү-рү конукт берге. Семелет-биле сөөртүрге, бир рейстик өртээ 4100 рубль болур бол-гаш чакгыс удаа чүгө 350—400 хире тууубуң экиээр — ол төрөгөлдө хандырып шы-даас. Бо айттыргыш шийир-лээр-биле совхоз төвүндө тууубу өртөдир бөдүн черини кылган. Баштайгы шийирлериң түнелки чүтээр — 1800 сангыт тууубуң бугурун. Ынчангаш, даа тууубу айттырын ооң-биле шийирлелгезин деп бол-бас. Совхозка тууубу кылыр саракын төлөвлекчин кылгаш, ооң тудуун ажилдары чуту-ла болуп турар. Кызыл районнуң бо айттыргыш шийир-лээр органиары төрө-хөлчүлериң негелдези өөрө-ни көргөш, дуздан көргүзөр болза эки.

Кунгуртунда школа болгаш интернат эркинчирин, ында шолочылар саны көзүдүш, шынышас база апарган. Суур-га улут школа тудары—хунуң негелдези. Тере-Хөлдүң хөг-жүлдөз еске-дөө улут, биче тудуг ажилдары чорударын негеп турар. Ынчангаш тус чериниң тудуг материалдары-биле хандырылганы экижиле-рин чутула.

Х. МОНГУШ, Кызыл район.

КИРЖИЛГЕЗИН ИДЕПКЕЙЖИТКЕН

Херээженерин куш-ажылга болгаш хай-инитиниң херээзине идепкейлиг кириштер дээш т-Хемде «Сук-Хөл» совхоз-тук Кара-Чыла суурда херээженер чөвүлөп элээн ажилдарын чорудуп турар. ала болгаш чер ажилында эртенкер канбаа-биле хаа-а туттулган. Ногаа бригадалык ажилчылары Д. Дир-

тың, М. Мава, К. Долума, Т. Кара-ныс олар эки ажилдап турарлар. Ысли садкың кол-лектив хай-инити ажилына идепкейлиг кириш, мактадып келген.

Суурун херээженерини культура-массалыг хемчег-лерин, спорт маргылдааларын эртеринге идепкейлиг кирип турар. кааза, ачаа

база мен — спортчу өг-бүлө деп маргылдага хай кижир кижик, ооң тиклекчилеринге шаңнадарын тывышкан.

Суурун херээженер чөвү-лө аралгашканынга уугу-деңгесиди шыгыраткан, ооң хоразын дугай

О ИИВ. Украинаның найысыланды тукан Тал демир-орук вокзалы баштайгы пассажирлерин хулэз алган. Оң бажында билет сөдэр эң болбазыраңгай электронут техника-биле дериттинген 46 кассалар, гостиница, дыштаран эрздерлер, кафе, көркүлөр залы бар. Ол ышак пассажирлерге немелде ачы-дузаны база көргүзүп турар — таксиге, хорайкы театрларынга болгаш музейлеринге баар билеттерге чагылганы кылып турар.

О АХСУ (Азербайджан ССР). Усту-Ширванын суг булузунун азыналда кирген 35 километр шайлу чоруккан адыры кандашкыны хуу черлерин ачкын улуттарын аргын бээр. Суг Ахсу районун хай-хей ажил-агыллары хуу-шөлдөргө чеде берген. Насос станциялары ам-даа ындат чад черлерин баш ажил-агылларын сугу сордуруп чорудар. Сугтарга Азербайджанда кедээ ажил-агыл кутураларын дүжүдү бедидеринин чутула кур-лавыры болу берген. Сугтаргы черлерден кедээ ажил-агыл продукциязын 80 амыг хузуун бугурдуп турар.

О ЮШКАР-ОЛА. Тус черин ном парлар чери марий дил кырында өөредилге номнарын кылып үндүрүгн иш-адырлар — хуузалдык эрте доскай. Өөредилге номнарын ол автономнуг республиканың шоклоаларын чорудар. Оларны хей өңүт, бедик полиграфия аргызы-биле кылып куу-сеткен болгаш школа реформазына негелдеринге ыяк дүжүлүп турар. 48 амыг атыг өөредилге номнары марий черде парлар үндүрүп турар литератарын бугу хемчээл-ини ушуту бири ээлеп турар. Ол хемчээл национал шокло-ларга чогулмалы өөредилгени хандырып турар. Немелде ли-тератураны — төрзүн чугаа сөзүмүздүрүгн, номчулган-ны, факкультеттерге кичээл-дерге ажил-агылларын номна-рын парларын хемчээл улаткан.

(СЭТА).

Унуштер чыды-биле эмнекип болур деп эртемденнерини санат турары-ла шын.

Шынал-ла ындат... Мен Ялтаже чагай чыт дээр чорам мен. Ук черин эртем-шынчилел институтунуң физиктиг арга-биле эмнээрини болгаш И. М. Сеченов атыг медицина-климатология специалистери оларны чыыл база кижинин организмине янзы-бүрү аарыг тытты. Бергенде, ону эмнээрини физиктиг арга-методу дилеп тыт турар.

Медицина эртемнерини доктору, ароматотерапияны (медичинада чыт дугайында чаа адыр ындат аты алган) кол негелдеринин чагай чыттын элзэн каш коллекциязын көргүскен. Янзы-бүрү унуштерден алдындан чагай чыттарны эфир үзү-биле талааш, тускай шил саважыгаштарга савалат, аптекаларже үндүрүп турар. Чижээ, лаванда-дыр. Оң чыды сеткил оожугадыр, шыгандарны сулардыр. Монгарде организмге аллергиялыг өскерилгелер, хуулардулар болдурбас.

Кижилерге кандыг аарыг-хамчык таварык берип болурун баш бурунгаар билер чүе дег, бойдустуң унуштерин таарыштыр ажилдап каны кайгамчык. Нервиз кошкыктарга — герань, ханынчы бозышкыны уултарга — дуб. Ине бүрүлү унуштер Котхунь микробтарынга уаду. Долоана, сирен, терек, лавр, эвкалипт чүрөк-дамыр аарыгына, а хадик, липа тыншы системезинге дузалар.

Ынчанга, чагай чыт деп чыл база олар чүе эм шынар-лыгыл?

Чокта чаа, чартык чус чыл бурунгаар совет биолог Б. Токин биология талазы-биле идекпейл, чагай чыттык бүтүл-үшүштер, ыштардан эгелээш суг унуштеринге чедир фи-тонциддер талазы-биле өөредигин ажилдап кылган. Чүгел Янзы-бүрү микробтардан, вирустардан болгаш оон-даа еске халдамырлардан камгаланырының аргазын ол дилээ.

Эртемденнерини саналдааны-биле алырга: чактыг гектар хадилыг адыр хонукта 5 килограмм чагай чыттык ундурар, а шаанак, артыштыг арга — 30 килограмм чедир. Ынчангы ине бүрүлү, ылангы анык ыштарлыг черик аныгар эң арыг болур.

Кижиле бойдустуң төлү болганда, оон дикча хамаарылгалыг. Чыл-чылы-биле кыш уламчылап турар болгаш унужу ховар Кыдыккы Сомгу чык фитонцидтер доктаамал чедиптес. Ын-да ажилдап, чурттап турарларга канчаар дузалал болурун!

Бо уламчышкын талазы-биле шынчилел ажилдарын Но-рискинин даг-металлургия комбинатында Ялта институту кылып турар.

— Никити түңөл кылыры ам-даа элек, ыналза-даа бүзү-рел улуг — деп, улуг эртем ажилдакчылар Н. Костин чутулап турар. Ароматотерапия курузун эртерин кижилер соока бе-лен алыспас, организмине камгаланыр шыкары улуг болгаш быжыккан боор. Ындыларын никити байдалы серге, ажил кылыр шижээ бедик боор.

Сеченов атыг институтун клиниктиг эмнелгелерге эмнедир дээр келген, тыншы организмге болгаш еке аарыг кижилер-ге эм бээрденде аныкта, лаванда чыттарын сүмөлөп турар. Ол ышак эфир үзү дозуналдыр чашкан тускай эрзэл а-рыг кижилерге бараан бооп турар.

И. КАРТАШОВА.

Фотографиялыг эрткирилген ногазынмаар пластик кар-точкада танмал кылган. Оң номери — 1134. Журналисттер ажилдап келген чылдарында ындат эрткирилгелер менде хей чыгылган. Ынчалза-даа бо эрткирилге менде оңа унелги, Европа аймак чок чорук болгаш кады ажилдажылга та-лазы-биле 1975 чылда Фин-ляндияның найысыланын-га болган чөвүлүл хуралдан ону алган мен.

Он чыл мурунда иш-адыр ортан үзүндө СЭТА-ның Хельсинкиде сабырында бир-ле дугаарында ажилдап бар-гаш, Европа дилтиң 33 чурту-нук, АНШ-тың болгаш Канада-ның курнуелер база чазактар башкыларының чөвүлүл хура-лыга ол-ла доран барган мен.

Он алызындан төөгүлүт шуулган найысылалдыг ак-мрамор даштан бүткен «Фин-ляндия» дээр ордунга эр-кен, бугу делегейге кичээл-гей ол хүнерде анык хара-ра туттуган турган. Аңаа төв-гү тургустуруп, никити-европа чөвүлүл хураалын Түңөл алызында быжылгалыктыг килер, чурттарың болгаш улустарың, социал тургу-зуудан хамаарылга чокка оларын аргазына тайбынчы, айыл чок чорукту, бот-бот-тарыңга бузуржылганы бы-жылгаларыңа иди бээр со-рулгалыг принциптерин бо-жаш дүрүм болур чүгүл-«Финляндия» орду улустар аргазына тайбынчы болгаш найыралдыг демдээ болу бер-ген.

Он чыл эртерин, ынангаш чөвүлүл хуралды Түңөл алызында салганын баштайгы юбилейни байырла-рыга белеткел ам Хельсинки-де чоруп турар. Ук чөвүлүл хуралды киржишкелер — бугу чурттарың төлээлекчилери Финляндияның найысыланын-га чыгып келер.

Байырлаага белеткел-биле

халбаштыр тургустунган пар-лаага төвүндө «Марски» дээр гостиница бар. Оң адыгы кадында унуп бар чор мен. 624—626 өрзөлдөргө эжи-ктер амык. Олар журналист-тери манат турар болду. Парлаага төвүндө эргелекчи-Пертти Туоми-Никунен он чыл мурунда база маңаа парла-ла төлээлекчилери-биле ажил-дап турган.

Массалыг информацийың 1000 амыг ажилдакчыларын- бижир болгаш чуртукка тыр-тыр журналисттерин, телеви-денче, радио, кино төлээлек-чилерин ужуражышкына келер кылдыр манат турарын ол чутулап. Бо болушукунга сонугулап улуг. Никити-европа чөвүлүл хураалын Түңөл алызында салганын бээр 10 чылдагы турсааткан бай-ырлап хемчеглерин эртерер дугайында шиктириң Хель-синки шуулганын курнуел-риниң Мадрид ужуражыш-кына хулээп алган. Ол айтты-биле Финляндияның даштык черектер министр-стоузу шуут ажилдап келген.

Он чыл мурунда алыс түң-нелден келгеш, Хельсинкиде чедирпел келген орук үр болгаш берге орук болган. Никити-европа чөвүлүл хура-лын эртерер дугайында со-циалист чурттарың кедр-ерген идеязы Барын Евро-па чүвүлүл ужурун, чөптүг боддар политиктерини арга-зына талаалыкчыларын чоорту эртерер чедир алыр болгаш оң чедикшиң болурун хандырап төлээ, ажал улуг куужиниңинер үгөн болурун ийи. Социалист өскө-дөө чурттарың демократизм алгаш, ону эртерерде СЭП биле Совет куруе ажал улуг кушту, кичээлгени салган.

Никити-европа чөвүлүл ху-раалына киржишкел хей-хей чурттар Совет Экилектин тайбынча анык чагылыш чок уламчышкыны байыр че-дирп турар. Ынчалза-даа АНШ-

фини фирмаларын аргазына бугурулгө кооперативизм кал-баш-биле хажуудар болу бээр.

Дайын соондагы үеде Фин-ляндияның Совет Экилекти-биле харылзааларын бугу төөгүзү кайы-даа талага амыктыг хей талаалыг харылзааларын док-таалды тургузарына болгаш калбарып хажуудеринге тала-ларын доктаамал боттут со-нуургалдык дугайын чут-гаалп турар, ол харылзаалар-ның чейилгени чок үндөзүн найырал, кады ажилдажылга болгаш дузалалга дугайы-да 1948 чылда ат салдыган керээ болуп турар. Алыс-че-када совет-Финлянд харылза-лар никити-европа чөвүлүл ху-раалын принциптерин уду-руга болдургаш, тайбынчы камгалар болгаш быжылгалар соруга-биле курунелер арга-зына харылзааларын канчаар тургузуп болурун болгаш оң амыктыгы дугайын то-доргай чөрчөпөлүп турар.

Июль 30-де, 31-де болгаш август 1-де болуп улуг бо-лушукунуң демдөктөрү ам бөзүн Хельсинкиде хей. Ужу-ражышкына кымындың каж-и чүе чутуларын чурту-му баш удуз тодоргалыгын-га. Совет Экилектин төлээ-лекчин дорт дугайында чүе чутулар. Ужуражышкы-ны амыктыг болгаш хал тур-арың үзүндө Финляндияның төлээлекчин доргалар.

«Финляндия» орду эртин алычылары, 1975 чылдын төөгүлүл чөвүлүл хураалын киржишкелер чурттарың тө-лээлекчилерин, удаас уткур. Дайын өртүнче кижиле төрөл-гени кир тирттер болдур-бас, «Хельсинки» азуу — бузуржылганы, найыралды, кады ажилдажылганы болгаш харылзааларына быжыл-лаар деп олар чутула соруг-галылар.

Н. ГОРБУНОВ,
СЭТА-ның корр.

Хельсинки.

АРАГА ИШЛЕС ЧОРУК —
АМЫДЫРАЛДЫҢ НЕГЕЛДЕЗИ

Арагалашкыны болгаш ал-коголизмин узууткар талазы-биле хемчеглер дугайында СЭП ТК-ның база ССР-ның Министрлер Чөвүлелиниң доктаалы, ССР-ның болгаш РСФСР-ның Дээди Советтериниң Президиумнарынның Чар-лыктары үгөн соонда, май 20-де Кизылдык мебел фабриказына коллективтиг никити хуралы болган. Аңаа фабри-каның ажилдакчылары ол та-лазы-биле санал-оңалын бе-рип, партия, чазактын доку-менттерин изин-биле чүгүл-дүгүзүп турарын илерей-дизин. Арагалашкын болгаш куш-ажылдыг сагыла-чуру-мун урээр чоруктары-биле де-миселди күштөлдөргө хемчег-лерин ажилдап кылган.

Докал, Чарлктарын кушт-туп болуп эгелээнден бээр бугун чартык ай амыг үе эртерин. Ам мебел фабрика-зында үстүндө айтырылгар та-лазы-биле байдал канынчы, хемчеглер чүгүл-дүгүзүп херек кырында кандыг чоруп турар дээр дээрин билеп алыры-биле чеде берген мен.

Бир дугаар эскертирер чүл — арагалашкы удуз де-мисел чорудар комиссия мын-да ам-даа тургустунмаан бол-ду.

— Бисте бо ажилды эш хуу сугу, профилактика чөвүлени чорудуп турар. Комиссияны база тургузар бис—деп, фаб-риказын директор, профи-лика чөвүленин доргозы А. Чичкин чутулады.

Никити-биле ам көөр бол-

за, фабрикада арагалашкы-биле демисел чоруп турар. Куш-ажылдыг сагыла-чурумун урээр, арагалаан кижиле бур-зун коллективтиг никити хура-лына, профилактика комитеди-ниң, санитария чөвүлениниң хуралдарына сайгарып, хемчеглерин алыр турар. Мебел фабриказын кирер эрткир-тиге черинде «Куш-ажыл-дың сагыла-чурумунуң» эркан-ны деп стенин ескем. Ында ажилдаар черге арагалаан, эрткиртер сергедир чер кир-мел, прогуп кылган, ажилдан оздалган, ажилдан эрте чоруп болган кижилерин атырын хун бургузуде немей бижил, шулту коллективке көсүп кыл-дыр. Азым турар. Бо стенин де-дөзүн арагалаан дээрден башка, оң дөзүшүп улуг. Ону кадарлар кидикшиниң инсекто-ру Л. Семанова долдурду, редколлегия кижиниңиниң куулузгелен база куушудип тур-ар. Эрги редколлегия бур-ну-биле ажилдан унуп чоруп барган, а чаа составы мынча-га дээр сонугулаан. Бо байдал-ды дүргөндө көрүп, арага-лашкыны удуз уламчышкыны көсүк агитацияның кас-талгазын кидикшир, хемчег-лерде айткан фотограаны үндүрүп эгелээр негелеттин турар.

Тоодарга сан-фактыларын ал көөр болза, эртерин чылдың бо үеи-биле дөдөзүргө, куш-ажылдыг сагыла-чурумун би-кач кичээл-да бол, улуг өс-керилгелер болбаанын эске-рип болур. 1984 болгаш 1985

чылдарны июнь айларында эрткиртер сергедир черге киргендериниң саны дөң—үш-үш кижиле болган. Прогуплар саны барык ол дөңдөлдө ар-кан. Ажилдаар черлерге ара-лаш чорук шуут чок болган, бо талазы-биле байдал хан-кесуу-биле экичээл.

Арага сугулу, оң ужу-рунда куш-ажылдыг сагыла-чурумун урээр, бугурулгө көсөк ажилдаар, коллектив-тиг хей-никити ажилында ос-паксырар кижилериниң шыгың сайгарындан аныкта, чаа Чарлктарга азуугаар тораар, Куш-ажылчы коллективтер ду-гайында хоойлуда көрдүгөн бугу хемчеглерин оларга оонаштырап болгай. Июнь 21-де мебел фабриказын уш ажилыны эрткиртер сергедир черке кирген. А бир-тээ, фаб-риказын удурулгалы эрткиртер сергедир чер-биле дорт харылзааны тудуз турар бол-ган, ол дугайында доран билине берген болгаш коллективтиг никити хураалына сайгарып, хемчөзүп алган. Чү-дүрүкчүлөр А. Таваяк, А. Де-мис, чазакчыны В. Гурский олар зыбырунун шиктирилг бургу шавышкының оңа-жыг, баштарын халайткыч турганар. Оларга шыкың дуулаанды бергеш, июнь ай-да шикан ажалың, чыл төм-чүзүндө он ушук шалың алы-рындан казан, кижиле бурузун 30 рубльге торган. Никити-биле санал көөр болза, олар-ны бир бөзүлгө-лө чакгыс ара-галашкын дээр ортумаа-биле 100 амыг рубльди диктирген.

Чазакчыны Л. Юртаев про-гуп кылган, ол дээр оң ээл-

чегил шөлээзин үш хонук кызырган. Июнь 12-де, шалың эрте хүнде 5 кижиле ажилдан эрте чоруп барган болгаш ан-чалык хей түңнел-биле өл-өрчүгн. Аңаа түңнел-биле ажилдаар чакызып алыр эргезин кызыр. Ол ышак куш-ажыл-дың сагыла-чурумун урээр дээр, элзээш төлөкчиг ажилче шиктирер, элзегилг шөлээзин чайгы үеде бер-бес дээр чикитиг хемчеглерин алыр турар дээр.

— Арага садым айылп канын көчүп чоруп. Ам ону са-дарының талон системезинче кирген болгай. Арагалашкын болгаш өскө-дөө сагыла-чу-рум уржикилерин талоннар бербес бис—деп, А. Чичкин чутулап орду. Оң оозу чөп.

Арагалашкыны болгаш ал-коголизмге удуз демисел дээр дөзүшүп чедип алыры— кол-лективке култура-массалыг болгаш спорт ажилды күш-төлдөргө-биле дорт харыл-заалыг удурулгалы ону билеп, чандык хемчеглерин алыр кил-зедде, байдал эрги турганын-да улу-ла өскөрүлбөз.

Июль айының эгизинде 60 кижиле Шувешко сугуруе эк-скурсия кылып чорган. Ам Хадик хөлче коллективтиг ушукшун кылыр, шимдере, ушкы маргылдазын органи-заастары, чыпталыга эрзелин дерини, дыштаран үзүндө хөжүмүстү дамыдылгалар ор-ганизаастары көрдүгөн. «Би-лиг» нитилелдин лектор чапал, тускай төмөлг лекция-лар дикчары көрдүгөн. Бо дээрге планнатынган культу-ра-массалыг хемчеглер-дир. Оларны куушудир элзэн эки

дөң мен. Моң мурунда кижилер орунушудулга кел-геш, 2—3 хондур арагалап, ажил шакы узер чоруктар турган болгай. Ам ындат чорукту бургу шаап, орунуш-удулга үзүндө хей арага иш-кен, ажил шакы узер кижилерин херзэн ол доран куушудулга көөрү үгөн, ын-чалар негел келгени Бары-м-даал, ыт чок-биле дорт чорудар херек.

Мөчөн кижини орунушудуп, ону сөөлгү орукче удеп тур-ар үеде кааржак-кааржа-биле арага садып, хей кижилер арага ижер чорукту да-зылы-биле чок кылып дуга-йында ажал чага бижиз Н. Нурсаттын чутулап бурун-биле каттыгы, мөчөн кижини орунушудуп, ону сөөлгү орукче удеп турар үеде хей кижилер чыгып келгеш, мас-салы-биле арагалаан чорук-ту дорт бургу шаап, ону чок кылып, мөчөн кижини элек-тендир, билр-билбес эрткир тургаш зэс, элээр, чараш чагай сөөлгү орукче удеп каар болза, эки деп саналдыг мен.

Кижиле мөчөн чөргө хей кижилер чыгып келгеш, мас-салы-биле арагалаан багай чаңылды чок кылып, ону чур-мудуп, чер-черде кедээ Совет куушумдары ону кол-дөз алыр, дидим шиктирээр ужурул деп «Шы» солунда бижил турар саналга долгуз-биле каттыгы мен.

В. ХУЛЕР-ООЛ,
Сүт-Хөл район.

НИКАРАГУАНЫҢ
ДХМ-НИҢ
МЕДЕГЛЕЛИ

МАНАГУА. (СЭТА). Ында даштык черектер министр-стоузуң дикчакың азу-гаар алгаш, АНШ-тың элчин иоль 17-де Никарагуаның че-заанга бижик хулээдип берген болгаш мында этероризм дикчак турары дээр оң адыгы хоозун бургуадыш-кыны болгаш каргыштыг кы-жанышкыны кылган.

Никарагуаның чааа болгаш Национал Хосталганың Санди-ножу фронтун дегелер эрге-линиң норма-чижиктеринге болгаш принциптеринге удуз үлгүлгидиктерин кажан-да кылбаан деп, ДХМ-ниң меде-гелдене чутулап турар, Саль-вадорда дорт америк солдаты өлгөнгө болгаш өскө-дөө ындат болушуктарыг киржилгези дээр хоозун-меге бургуадышкыны Никарагуа шуут тулээп албай турар.

Н. КУЛАР.

МАРН-НЫҢ XIX СЪЕЗДИНИҢ
УТКУШТУР

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Моолда эң-не улуг Баганурун хам-дар-дарезиниң амылчыллары МАРН-ны ам болуп XIX съездинде алдар болдурган ачкышкын шалыш дөвөлгөзү 150—160 хуу мүсүлдү турарлар.

Ол бугурулгө чериниң мөсөлгөзү амыг үгөн болбаа-зыраңгай техниканы оларның тергени эки баштарыг бижир, ажилдыг дөвөлгөзү аргалары болгаш совет иш-өөртүн муражык дорулгалың ажилал турары Баганурун чурттары болуп турар. Куш-ажылды чаа, чогадыкчы азу-биле көөрүлүг үлгөр-чөккө, анык мең ажилчылларын профессионал бетелеткин болгаш идел талазы-биле дадыгышкынының шоклозы мында чус амык санаттын турар «Найрада-найырал» дээр интернационалы бригадалар болгаш экилтер бооп турар.

ПАТРИОТТАР-
НЫҢ ХӨДӨ-
ЛИИШКИННЕРИ

БЕЯРУТ. (СЭТА). Ливан патриоттар эртерин негелдизин төнүзүндө изарил аггессор-ларга болгаш кызылгар чо-гунда эжелелде Лахадтин чалча шерикни удуз элзэн каш чедикшиңиң халдаш-кыны кылган.

Удуралышкының ливан патриотту фронтунуң дай-ынчылары гранатометтер бол-гаш автоматтыг боолар биле Бинт-Дибейлид кидилге-ринде болгаш Рихан району-да дайынның туруштарына боолан болгаш оң дикч кужунге база техниканың улуг чидиргалары таварыштырган.

ХАЛАПТЫҢ
ЧЫЛДАГААНЫ

ДЕЛИ. (СЭТА). Бо чылдын июнь 28-де халапа таварыш-кын индий аналгын-чирин чуту-рулганын байдаларын кел-төп турар экспорттер самолёт-тук электроник системаның бугу кол-кол көзөктөрү хари

уга үрелген деп түңнелди кылганар. Ол системаны оң көзөктөрүнүн бирзэн үрелги, чыскалдан үер болза, оон өскөлери амыкын урчулчулар кылдыр, аныкар кылып каан. Чутуе чашкыны бугу элек-троник системаның шутурун-га хөнгөн үрелгениң чылдаганы бооп болурун индий ЮНИ информация агенттели атып турар.

ПОЛИТИКТИГ
ӨНЧҮК-ЧӨНГЭЭ

БАРЫН БЕРЛИН. (СЭТА). Барын-герман ХДС партия-ның удурулгалары элзегилг политиктиг өнүк-чөгүзүн кылып турар. Оң чылдагы амы-тынчыне чедикче чок зал-данышкыны ам болуп 41-чи чылдын ГФР-ның канцлер Гель-мут Кольга баштаган Конфед-рат партияның удурулгалары ол хунге холбаштырган хемчеглерин ГФР-ның составында кирбейн турар болгаш аңаа башкартпас Барын Бер-лине эрткиртер деп шикти-рилээр.

Ол дээрде Барын Берлин талазы-биле дорт талаалыг дугу-рулгалы эң-не каржызы-биле үрзэн чорук-тур.

Сальвадордун эрге-чагыргы-нын америк чалча Дувертени холга алганындан бээр бир чыл ажа берген. Ол боду ба-за оң америк администра-цияда чыгышкылары-даа ол эртерин Сальвадорда де-мократияны, кижиниң эрге-шөлээзин хундулуп көөрүң чектелешкениңиң үзү кыл-дыр көөргедирин ордандып турар. Ынчалза-даа чүвүлгү шыны хей-никитден чажырар арга чок бооп турар. Ажил-чы чоннары, бургулар деп-шигилгеге уган-бодалдыг нитилелгениңиң төлээлекчи-рин ител-суур чорук ол чуртта улам-на күштөйлүп тур-ар. Ол карны эрге-чагыргы-ны шажылкыч шерик кезек-тери-биле сыры холбаштыг хөдөлүп турар көлүм эска-дроннарының араатаныг туу-гедикшиңинерин соксавайн тур-ар.

Сальвадорда партизаннар-ны бичиле чөспүңү, дөткөзүн дээр бугу ту-дуп алгаш баар. Оларны араатаны-биле хиличкетеп тургаш, өлүрүп турар. Сальва-дордун кижиниң эрге-шөлээ-зиниң талазы-биле комиссия-зынча сананы-биле алырга, Дувертени эрге-чагыргы-зынга бо чылгы шерик бо-гаш экономика дугуламын 557 миллион доллар чедир улатдыр.

ЧУРУКТА: бо херзээн кижилер өлүрткен олгу дээр ыгыл турары ол-дур. СЭТА-ның фотографиязы.

МОСКВА ФЕСТИВАЛЫНЫҢ ЧАЖЫДЫ

КАЗАХ ССР. Комсомолдун Талды-Курган обкомунун бирги секретары Саглия Еспабаева — аныктары болгаш студенттеринин Москвага болуп эртер Бүгү-делегей фестивалынын чажыды — 1957 чылда төрүтүнгөн. Ооң төрүн сууру баскучкан кызы-гаарда Джунгар Алатауунун сынарнын харлыг баштыг беджтеринден эгезин алган Хоргос хеминг эринде.

Ооң эгелээшкени-биле аныктарнын той ажылын сайырадыр череке идепкейлик-биле киржигезин эгезин салган. Хой ажыл-агыйнын механизастыгга кол-лектерин тургускан. Амгы уеде комсомолдун област обком Саглия Еспабаева-ның баштагы-биле Семир-чаеде хой ажыл-агыйларнын механизастаан комплекстери улам көвүдөп турар. Бо чылын ортумак школа дооскан.

нардан беш чүс ажыг кижини ол ажилдарче чоруткан. Ол ышкаш областтың ажил-агый-нда анык херэзженеринин трактор бригадаларыче Са-глия кичээлени салып турар. Аңаа харымын бүгү-делегей аныктарнын болгаш студен-тилеринин Гаванага болган фести-валынын киржикчизи, Сар-канский районда «Кок-Узек-ский» совхозтун механизатору

ажылаттынып турар тран-спорт кирер. Москванын он-он куудучулары, оруктары Фестиваль деп азыр эргин алган. Оларын арасында Са-добое колдо, Горский кууд-чугу, Калинин проспектиче, Буаварлар болган өске-даа. Бо оруктар-биле чоруп турар фестивал амьелалыг авто-бустарга, машиналарга өске бүгү чолаачылар орукту чай-лап бээр ужурут.

Аныктарнын болгаш фести-валынын XII Бүгү-делегей фестивалынын киржикчилерин сес муң автобус, чик ба-за чүк машиналарын ынай-баар сөөртүр. Илангы фести-валынын ажитынар, харды-нар хунерне (июль 27 база август 3-те), аажыг шөждө-р массалыг митингдер, аныктар ужуражыгалары-

ныч үезинде транспорт шим-чээшкени хой, харысалгалыг болур. Мачангаш бо хунерде автобустарга өзөөн ажил-дарын автоагыл-агый улу-тучуларын дааскан — деп, наймыс-лаады куравтоип-спекция аргаларына назалы-ны В. И. Панкратов СЭТА-нын корреспондентинге дың-наткан.

Бир өвөс Москвага кээр эргежок чутула херекте апарар, куравтоип-спекция чангыс уаза ажилдар тус-кай эрттирилген баар кор-зунген. Хоорай кыдынын Москвага кирер рейстиг авто-бустарына хамаарыштыр РСФСР-нин Автобустарга мит-ингстеру июль 15-тен ав-густ 5-ке чедир тускай маршрутун чуртуну доктаат-кан деп, ол уламчылган.

Ийити билг болгаш про-фессионал школа реформазы-нын бирги чылы дооступ тур-да, Сүт-Хөл ортумак школын алдан чеди доозучуларны амыдралдыг делем оруунче үдөп үндүргөн.

Школяны материалдыг баа-засы кошкан болза, (ылаңгы спорт залы чогу) бар аргаларын ажиллап тургаш, элээн ажилдар кылдыган. Бир дугарында өөреникчилерини бот-башкарынылгашы. Ол дээрже медреселдиг кижик-идилгенин кол адыры. Шко-ляны пионер дружинында 5, өөркомда 9, комсомол ко-митетинде 7 штаб ажилын дооскан.

Штаб бүрүзүнге 3-тен 5 че-дир өөреникчи ажилдап ки-риптерге, өөреникчилер ара-зынга ажилдар активтиг ки-жи саны хей болур, хей бол-ган тудум ажил кижилер. Ол-ла активчилерин санында бо чылым школа дооскан өөр-еникчилер база хей. Оларга школын чоргаарларын.

Пионер дружинынын өөр-еникчилер болгаш комсомолдун штабтарынын ажилын башкылар удурутуп турган. Өөреник-чилер-биле ажилдыг өскө бир кол адыры суурун агитвар-талдары-биле ажил, Сүт-Аксы суурда 15 агитквартал бар, агитквартал бүрүзүнде өөр-еникчилерини холушак отряд-тарын тургускан. Ол агитвар-талда өөреникчилер-биле ажилды удурутуп башкаарын-га, ада-челер-биле ажил чору-дарына школадан ийи-

БАШТАЙГЫ ЧЫЛДА

Бир өөреникчилерини санында бо чылым школа дооскан өөр-еникчилер база хей. Оларга школын чоргаарларын.

СЭЭҢ ТАЙБЫҢ ДЭЭРИҢ

Бистин чуртувустун камгала-нын күчүзү кезээде чогуур деңгелеге тургун дээр совет эртемденер эргежок чутула бүгү чүгүлдери кылып, бот-тарынын телептиг салышкы-нын аңаа кирил турар. Ки-евтиң А. Довженко аттыг ки-ностудиязынын чогадып кылган «Сээң тайбың дээр-ни» деп уран-чечен чаа ки-нону агаардан халдаашкын-нарга уур камгалалдыг ча-зыг чокка адыр күчүлүг раке-та-комплексини чогадып кылып турар бистин эртем-денеристикти нарын, берге ажилыгын тургускан.

АКШ-тын реалыстыг бөлүк-тери баштаан НАТО-нук шерит чепселенишкенинде баш-тайгы согуштун таварышты-рар «Блоу» деп бөлбөлөкчө самолёт кылдыган, агаар дээрже ол көзүбөс болгаш аңаа кандыг-даа чепсек уадыр туржуп шыдаас деп америк шерит парлаганыга көргөт-тиген дыңдагыларын пар-лааны билдине берген.

Аңаа хары кылдыр эрге-жок чутула хемчеглерни адыр ужурулуп аларган. Ол-ла уеде эртемден болгаш инженер кол конструктор Михаил Са-маринин (полковник артист Эммануил Викторган) кон-структор бюрозун чаа зени-тир-ракета комплекзини бу-дуруп кылды харысалгалыг ажилды доозуп турар. Ол дээрже агаардан халдаашкын-га

уадыр ажилдар, эртем-тех-никалык эң чаа чөдичишкенин ажиллап тургаш, агаарга каш секунда дургузунда чуту-даа дүжүр адып болур чепсек. Ынчалзажок бир эвес, халдап чек болза, чаа америк чеп-секи «Заслон» агаарга чазыг-чакта, өртөндир адып шы-даар бе деп айттырг тургус-туруп кээр.

Ынчангаш күчүлүг ракета— «Заслон» улам болбаазы-раңгайжыдып, ооң шенелде-нин кончуг дурган чорудар дугайында даалганы маршал А. Борисовка баштаган ко-миссия (артист Константин Степанов) кол конструктор Самаринге, аңаа удурткан бөлүк эртемденерге берип тура-рын кинону эгезинден көр-бис. Агаарга кара боолар (ракета өртөндир адыр) уеде «Заслон» кошкан-даа беаа күштүг-даа талаарын ылаптыг хынал көр ужурулуп аларган.

Ол ракета комплекстиг дай-ынды арга-шынзанын хынаар өскө бөлүктү электроника те-лазы-биле эң шыраак инже-нер Татьяна Годунова (артист Людмила Яковлева) удурутуп турар. А ооң болжол, техника-темын телазы-биле америк «Блоу»га дөмөйлөшкө тус-кай ракетын белектээш, «Заслон»га удурунмаштыр сал-лык ундурениге белектээш-нер.

Кинофильмде шөндө кыл-ыр улуг шөл. Нарын чеп-сек-техника көстүп келер.

Ооң соонда күчүлүг ракета-лар команда адыр улаштыр-улаштыр дээрже аттыгып үнөр. Ынчалзажок баштайгы шөндө эки түнчөл бербээ. Агаарга дүжүр адыр чамдык ракеталарга «Заслон» де-гейи, чаны-биле эрткилер берген. Самарин конструктор бюрозунун ажилдашчылары ооң чылда-галы тодарайды дээр база катал уйгу, чыдым чок ажил-деп эгелээш. Чүте дээрже ону кылгырыга чазыткыч докта-кын хуусазы кыска болгаш даалга тодарай турган. Оон өңгүдө агаардан халдаашкын-га уадыр камгалалдыг шерит-лерин зениити чаа ракета-биле чепселгиздин делегей байдалынын дүшкүрүлүг чо-руу негеп турган.

Кол конструктор Самарин болгаш конструктор бюрозун-да ооң өөрү шудур уадыр ажилдап тургаш, ракетанын чепсек та-лаарын тып алыр. Катал кыл-ган шөндөлгенин эгезинде ра-кета комплекстер агаарга көстүп келген караны (раке-таларын) өртөндир бергиле-кен. Ол-ла шөндөлгенин үе-зинде сөөлүндө боолар ра-кета агаарга чазып-биле черге кээп дүшкөн. Амы-тынга он-а айылдыг болза-даа, өскө өөрү-ру хорул турда-ла, ооң чыл-дагынын тылар дээрже Сама-рин боду часкаан оло чо-рулуптар. Чангыс бо чикек бе-зин Терзэн чуртунун азылуп патриоту кинтиг эрге-ажыын бодунундан кезээде

Профгалаанышкына та-маарыштыр, медресалар, ра-дио, телефон монитерлер, чо-лаачылар, трактористтер, по-варлар, хлеб бычырыкчылар белектээри-биле керээ чар-дыган турда, ол ажил чедир кылдымнан, ону келир өөр-деге чылдын кошкатлас ужурулуп. Амгы уеде куш-ажылдыг болгаш дыштаныл-га-нык бешки улдуунда өөр-еникчи, бешки бурзү хараа туттунган, ажил-иш, эскүрсия, похоттар, лагерлерде дыш-танылга чоруп турар.

О. ЧАН-ООЛ.
Сүт-Хөл район.

Чаа кино

Кайы-даа хире бергелер, нарын чүгүлдө турза, кол чүл — бистин чуртун тай-бай дээрин бүзүрелдиг кам-галалыш-дааа күчүлүг чаа ракетанын белектээри-биле совет эртемденерини куже-нишкенин-биле кылдып ундур-ген. Бистин чуртувусту шерит-талазы-биле кайы-бир өскө чурттан артык күштүг болурун ордальдашкан, тайбың поли-тиканы чорудуп турар. Ол чаа ракетка агрессив империялыг бөлүктүгери боо-чепсекти эндере будуруп, шерит тала-зы-биле артык күштүг болур дээр ордальдашканына бистин чуртун хары хемчег-лери болур. Парлаага конфе-ренциязын ол бүгүчүн дуга-йында маршал А. Борисовтук болгаш албан азырунун өскө-даа кижилерини медреселде-рин кинода бүзүрелдиг чам-гыланып турар.

Кинонун сценарийн биззэн автор А. Белев, ону тургу-зуп белектээш режиссерлар В. Горпенко, И. Шмарун маңаа эртем-техниктиг депшигенин эң чаа чөдичишкенин-биле кайы кижилерин амыдрар, ынчалзажок таварыштыр кергез-рин ордальдашканын. Ол бүгүн кинога кол рольдарын ой-наан артистер Эммануил Ви-кторган (Самарин), Людмила Яковлева (Годунова) амыд-ралда дег, бузурениг кылдыр ойнал шыдаарын.

С. САЛЧАН-ООЛ.

ФЕСТИВАЛЬ БОЛГаш АВТОМОБИЛЬ

— Аныктарнын болгаш студенттеринин XII Бүгү-делегей фестивалынын хунер-инде Москвага чык, чүк машиналарын, автобустар-нын кирерин төшөөрө бе? деп айттыргын согурулуп ту-рарлар хей.

— Москва Советинин түс-күмүнү шимтирер адыр анык-салгалыг уедедө чок хуу-даа, организациаларын-даа чик автомашиналарын Москвага кирерин июль 15-тен август 5-ке чедир хараан. Хоорайнын улаштыр, тулут черлеринин ажилдарына хо-

ИЮЛЬ

23. ВТОРНИК

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги сула шимчээшкени, 8.55 — Мультифильм, 9.20 — Документалдыг телефильм, 9.55 — Фильм-концерт, 10.25 — Уругларга фильм, «Братя Комаровы», 11.20 — 11.25 — Медээлер, 14.15 — Медээлер, 14.35 — Социалист чурттар-нын документалдыг фильми, 15.05 — «Школа», Уш сериялыг уран-чечен телефильм, 2-ги сериясы — «Чубук», 16.15 — «Кузель», Радиомонтаж-терин Бүгү-зөлөл конкур-зунун дугайында, 16.45 — «Египет-биле ужуражылгаш», Телеочерк, 17.15 — Бүгү улустук стадиону, 17.45 — Амгы деле-гей болгаш ажилын шим-чээшкени, 18.15 — Чурук бу-рзүзүнде — хун, 18.30 — Доку-менталдыг телефильм, 18.45 — Бөгүн делегей, 19.00 — Эр-теги сула шимчээшкени, 19.30 — «Москвага өңүктөшкен бис», Аныктарнын болгаш студенттеринин 1957 чылда болган VI Бүгү-делегей фести-валынын дугайында докумен-талдыг фильм, 21.00 — «Уе», 21.35 — Эстрада доңулапты, 22.35 — «Ереванын фонтаны», Документалдыг телефильм, 22.45 — 23.05 — Бөгүн деле-гейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги сула шим-чээшкени, 8.15 — «Ордуң ба-хистер күсүлдөз», 8.35 — «Миллион за Лауру», Уран-чечен телефильм, 9.40 — «Будильник», 10.10 — «Красный Октябрь» ужуражышкы-нара, Документалдыг фильм, 10.40 — Шыдаараа школын, 11.10 — Бүгү-зөлөлдүг XI конкурзунун лауреаттарын күсүлдөз, 11.30 — Уругларга фильм, 12.40 — Француз дыл, Өөреникчилер 2-ги чылы, 13.10 — Ленинни комсомол шаки-

лынын лауреады «Хорошкин фольклор-хореография ансамбли» концерти, 14.00 — «Совет Армия», Каспийнин Кызыл Тугу... Документалдыг фильм, 14.20 — Горский областтыг культура-спорт комплекстеринин дугайында, 15.05 — 15.10 — Медээлер, 18.00 — Медээлер.

КЫЗЫЛДАН
18.15 — Уругларга фильм, 18.40 — «Алекса» көжеге, Дамчыдыгыч уланычы, 19.05 — Киножурнал, 19.15 — «Азия төвү», Дамчыдыгыч, 19.45 — Телемедээлер, 19.55 — Чарылдар.

МОСКВАДАН
20.00 — «Тамчыкыг удунар, чаштар!», Мультифильм, 20.20 — «Тестарда, кинода болгаш телевиденинде жүзүл» деп дамыдыгыч, 21.00 — «Уе», 21.35 — 23.05 — «Начальник Чукотки», Уран-чечен фильм.

24 СРЕДА

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги сула шимчээшкени, 8.55 — Документалдыг телефильм, 9.25 — РСФСР-нин улустук артизи, делегей конкурстарынын лауреа-ды Б. Блинов (доңулулур) ойнаар, 9.40 — Мультифильм, 10.10 — «Аян-чорукчулар клубу», 11.10—11.15 — 14.15 — Медээлер, 14.35 — Документалдыг фильминер, 15.10 — «Школа», Уш сериялыг уран-чечен телефильм, 3-чү сериясы — «Завтра», 16.25 — «Дамыраа», РСФСР-нин улустук артизи Н. К. Мешков эр-тирер, 17.00 — «Он алды хар-дан өрү», 17.45 — «Москва өнүк-күткөн уткуп тур», 18.30 — Бүгү-зөлөл болгаш делегей конкурстарынын лауреады С. Найко (баян) ойнаар, 18.45 — Бөгүн делегейде, 19.00 — «Ыраркы Чоң чук», Кино-журнал, 19.10 — Бистин сазы-мыс, 19.40 — «Арага кишес чорук — амыдралдыг негел-дези», 19.55 — Уш сериялыг уран-чечен телефильм, «Берег его жизни», 1-ги сериясы, 21.35 — «Кинопанорама», 23.05 — Киножурнал, 23.15—23.35 — Бөгүн делегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги сула шим-чээшкени, 8.15 — «Менз» ыр-лап бар, Прокошина, Доку-менталдыг телефильм, 8.45 — «Начальник Чукотки», Уран-чечен фильм, 10.15 — «Бурн-гаар, эзирлер», Киевтен дам-

25. ЧЕТВЕРГ

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги сула шимчээшкени, 8.55 — Чаш чылдары, Н. Носов, 9.35 — «Дирит амытанар дугайында», 10.35 — «Берег его жизни», Уш сериялыг уран-чечен телефильм, 1-ги сериясы, 11.40 — 11.45, 14.15 — Медээлер, 14.35 — «Завтра», РСФСР-нин улустук артизи Н. К. Мешков эр-тирер, 17.00 — «Он алды хар-дан өрү», 17.45 — «Москва өнүк-күткөн уткуп тур», 18.30 — Бүгү-зөлөл болгаш делегей конкурстарынын лауреады С. Найко (баян) ойнаар, 18.45 — Бөгүн делегейде, 19.00 — «Ыраркы Чоң чук», Кино-журнал, 19.10 — Бистин сазы-мыс, 19.40 — «Арага кишес чорук — амыдралдыг негел-дези», 19.55 — Уш сериялыг уран-чечен телефильм, «Берег его жизни», 1-ги сериясы, 21.35 — «Кинопанорама», 23.05 — Киножурнал, 23.15—23.35 — Бөгүн делегейде.

26. ПЯТНИЦА

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги сула шимчээшкени, 8.55 — Гористер, харылаачылар, 9.25 — Документалдыг телефильм, 9.45 — «По шүңгөмө веленико», Мультифильм, 9.55 — «Берег его жизни», Уш сериялыг уран-чечен фильм, 2-ги сериясы, 11.00 — Р. Шуман, ССРЭ-нин улустук артизи Э. Гилельс-тин күсүлдөз, 11.30, 14.15 — Медээлер, 14.45 — Беш чыл — кижиги бүрүзүңгү херээ, Доку-менталдыг фильминер, 15.10 — Элдикчилерин чогадылгашы, 15.45 — Орус чутга, 16.15 — Москва, Фестиваль, 16.45 — Владимир хоорайнын хорео-графия ансамблинин күсүлдөз, 17.25 — Уругларга фильм, «Большое космическое путеше-ствие», 18.30 — «Куш-ажыл-чы хунун соонда», Докумен-талдыг телефильм, 18.45 — Ве-

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги сула шим-чээшкени, 8.15 — Документал-дыг телефильм, 8.45 — «Демин-селдин болгаш удурунмашкы-нын ыры», 9.15 Бистин, — сазымыс, 9.45 — «Сээң өңүтүч кино», 10.30 — Дагестан теле-виденинин программасы, 11.20 — Испан дыл, 11.50 — Уругларга фильм, «Котелок и нос картошкой», 1-ги, 2-ги се-риялары, 13.35 — «Ыры, ром-ман, вальс», Концерт, 14.10 — «Иши ветра», Уран-чечен фильм, 15.30 — Вольеболга делегей маргылдазы, Эр улус Ленинградтан дамы-дылгаш, АКШ-тын шилиндек коман-дазы — Япониянын шилин-дек командалы, 15.30 — 15.35; 18.00 — Медээлер.

27. СУББОТА

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги сула шимчээшкени, 8.55 — Чаш чылдары, Н. Носов, 9.35 — «Дирит амытанар дугайында», 10.35 — «Берег его жизни», Уш сериялыг уран-чечен телефильм, 1-ги сериясы, 11.40 — 11.45, 14.15 — Медээлер, 14.35 — «Завтра», РСФСР-нин улустук артизи Н. К. Мешков эр-тирер, 17.00 — «Он алды хар-дан өрү», 17.45 — «Москва өнүк-күткөн уткуп тур», 18.30 — Бүгү-зөлөл болгаш делегей конкурстарынын лауреады С. Найко (баян) ойнаар, 18.45 — Бөгүн делегейде, 19.00 — «Ыраркы Чоң чук», Кино-журнал, 19.10 — Бистин сазы-мыс, 19.40 — «Арага кишес чорук — амыдралдыг негел-дези», 19.55 — Уш сериялыг уран-чечен телефильм, «Берег его жизни», 1-ги сериясы, 21.35 — «Кинопанорама», 23.05 — Киножурнал, 23.15—23.35 — Бөгүн делегейде.

28. ВОСКРЕСЕНЬЕ

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги сула шимчээшкени, 8.55 — Шериг-Далай Флодунун хуну-не уткуптур, Документал-дыг фильм, 9.35 — «Спортло-туну» 30-ти тиражы, 9.45 — «Будильник», 10.15 — «Совет Эвиленинг баран болуп тур мен!» 11.15 — «Эртенги поч-та», Музыккалыг дамыдылгаш, 11.50 — «Совет Эвилени-биле», Киножурнал, 12.00 — Көздөн дамыдылгаш, 13.00 — Музыкка-лыг киоск, 13.20 — Бөгүн ССРЭ-нин Шериг-Далай Фло-дунун хуну, Шериг-Далай Фло-дунун Кол командилыкчыны, ССРЭ-нин камгалал кинист-рини ордальдашканын, Совет Эвиленин Флот адмиралы, Со-вет Эвиленин ийи джыкыр Маадры С. Г. Горюхотук чутгазы, 13.45 — Концерт, 14.30 — «Билдимес кижини порт-ред», Документалдыг теле-фильм, 15.00 — Фестивальдыг

29. ПЯТНИЦА

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги сула шимчээшкени, 8.55 — «Төр-рэн черин аялгалары», Ки-шиневтан дамыдылгаш, 9.25 — «Бажыг чанында ситен», Эр-тем-тайылыгы фильм, 9.45 — Эки баранарны хейтү,

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги сула шим-чээшкени, 8.15 — Шүтүп-түп билээр мем. Киножурнал, 8.25 — «Воздухоплаватели», Уран-чечен фильм, 9.55 — Са-дыг ажилдашчыларын ху-нуге уткуптур, Документал-дыг фильминер, 10.35 — Т. Хрен-ников, Концерт, 10.55 — Ангил дыл, 11.25 — Уругларга фильм, «Котелок и нос картошкой», 3-чү, 4-чү сериялары, (Венг-рия), 12.55 — Документалдыг фильм, 13.05 — Совет чуртга уран чүлүл, С. Т. Комков, 13.55 — Шериг-Далай Флодунун улегалергистериниң кон-церти, 15.15—15.20 — Медээ-лер, 18.00 — Медээлер.

30. СУББОТА

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги сула шимчээшкени, 8.55 — Чаш чылдары, Н. Носов, 9.35 — «Дирит амытанар дугайында», 10.35 — «Берег его жизни», Уш сериялыг уран-чечен телефильм, 1-ги сериясы, 11.40 — 11.45, 14.15 — Медээлер, 14.35 — «Завтра», РСФСР-нин улустук артизи Н. К. Мешков эр-тирер, 17.00 — «Он алды хар-дан өрү», 17.45 — «Москва өнүк-күткөн уткуп тур», 18.30 — Бүгү-зөлөл болгаш делегей конкурстарынын лауреады С. Найко (баян) ойнаар, 18.45 — Бөгүн делегейде, 19.00 — «Ыраркы Чоң чук», Кино-журнал, 19.10 — Бистин сазы-мыс, 19.40 — «Арага кишес чорук — амыдралдыг негел-дези», 19.55 — Уш сериялыг уран-чечен телефильм, «Берег его жизни», 1-ги сериясы, 21.35 — «Кинопанорама», 23.05 — Киножурнал, 23.15—23.35 — Бөгүн делегейде.

31. ВОСКРЕСЕНЬЕ

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — Эртенги сула шимчээшкени, 8.55 — Шериг-Далай Флодунун хуну-не уткуптур, Документал-дыг фильм, 9.35 — «Спортло-туну» 30-ти тиражы, 9.45 — «Будильник», 10.15 — «Совет Эвиленинг баран болуп тур мен!» 11.15 — «Эртенги поч-та», Музыккалыг дамыдылгаш, 11.50 — «Совет Эвилени-биле», Киножурнал, 12.00 — Көздөн дамыдылгаш, 13.00 — Музыкка-лыг киоск, 13.20 — Бөгүн ССРЭ-нин Шериг-Далай Фло-дунун хуну, Шериг-Далай Фло-дунун Кол командилыкчыны, ССРЭ-нин камгалал кинист-рини ордальдашканын, Совет Эвиленин Флот адмиралы, Со-вет Эвиленин ийи джыкыр Маадры С. Г. Горюхотук чутгазы, 13.45 — Концерт, 14.30 — «Билдимес кижини порт-ред», Документалдыг теле-фильм, 15.00 — Фестивальдыг

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги сула шим-чээшкени, 8.15 — Шүтүп-түп билээр мем. Киножурнал, 8.25 — «Воздухоплаватели», Уран-чечен фильм, 9.55 — Са-дыг ажилдашчыларын ху-нуге уткуптур, Документал-дыг фильминер, 10.35 — Т. Хрен-ников, Концерт, 10.55 — Ангил дыл, 11.25 — Уругларга фильм, «Котелок и нос картошкой», 3-чү, 4-чү сериялары, (Венг-рия), 12.55 — Документалдыг фильм, 13.05 — Совет чуртга уран чүлүл, С. Т. Комков, 13.55 — Шериг-Далай Флодунун улегалергистериниң кон-церти, 15.15—15.20 — Медээ-лер, 18.00 — Медээлер.

32. ВОСКРЕСЕНЬЕ